

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Vreughden-Bedryf Van 'T Gravw Ende Mis-Noeghen Vande
Nevs-Wyse Der Stadt Dordrecht**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1671

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71514)

F. VI. 31.

Th. 6191.

13
23

23.

VREVGHDEN-BEDRYF
VAN
'T GRAVW
ENDE
MIS-NOEGHEN
VANDE
NEWS-WYSE
DER STADT
DORDRECHT

Over het Pasquilleken van hunnen Predikant
GHENOEMT
DEN ANTWERPSCHEN UYL
BESCHREVEN
Door P. CORNELIVS HAZART
Priester der Soc. IESV.

— *Si forte virum quem
Conspexere, silent, arrectisq; auribus adstant. Virg. l. 1.
Æned.*

Als het GRAVW is in roer, in 't midden van sijn stooren,
Het swijght, als 't een MAN siet, en staet met open ooren.

T' ANTWERPEN
By Michiel Cnobbaert, by het Professen-huys
der Societeyt Iesu in S. Peeter, 1671.

VERORDNUNG DER

VAN

GRAV W

LAND

VERORDNUNG

LAND

VERORDNUNG

STADT

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

VERORDNUNG

H V Y B E N.

Wel/ Lemmen, btade ick u hier: hoe staet ghy hier sus en gaep met uwe moog-herre?

Lemmen: Ick stae hier en sie wat ginder magh om-gaen hoor't hups van onsen boeck-drucker Simon onder de Linde: Siet ghy daer niet eenen hoop volcx upr en in gaen?

Huyben: Iae ick/ ende/ soo wy dunct/ s' hebben niet een boeckje in d' handt / daer moet wat nieng upr-ghekomen zyn: Wy sullen t'da: elijck weten/ want ick sie daer onder de reste uwen Confrater/ Jepic de West-raepet / die sal ons volle bescheedt gheben/ want hy komt recht op ons aen.

Lemmen: Wel/ Domine confrater, wat is ginder te doen ontrent het hups van Simon onder de Linde?

Jepic: Wel hoe? Lemmen, ghy/ die met uwe meester herre de heele stadt deur rijdt/ en ghy/ Huyben, die van s' mooghens tot s' abonts de heele stadt om-gaet met uwen slijp-meulen / hebt ghy noch niet verstaen war'er hoor een boeck gisteren upr de perste van Simon onder de Linde te hoor schijn ghekomen is?

Huyben: Ick en heb'er niet een enckel woorde van verstaen.

Jepic: Dar's wonder: De heele stadt staet ober epide van blijdschap ende triumph / ober de victorie die onsen Domine heeft behaelt ober den Jesuic van Antwerpen, dien duplen schelder en lasteraet.

Huyben: Ick ben wel indachtigh dat'er ober elf of twaelf weken van dien Jesuic, een kleyn suackerijken/ ende boddigh schriftje ghezuckt is tegen den Roomschen Uyl-spieghel van onsen Domine: Maer als ick sagh dat de antwoorde op d'p maenden tijds niet te hoor schijn en quam / ick meynde inder waerheyt dat se in de keerg was geblogen/ of se dat den Predikant op soo eene bodde sich niet en gheweerdighde t'antwoorden.

Jepic: Wat dat ghe seght/ Huyben, meynt ghy dat onsen Domine gheen meerder couragie in syn lyf

4
tu heeft? Siet / daer is den boeck selve / die is
nu versch daer teghen gheschreben heeft.

Huyben : Wy gommen! 't is al een taemlyc
boeck / 't en is niet wonder dat hy'er by hand
maenden ober ghesweet heeft. Laet ons eens
wat is het op-schrift?

Jepic : Het op-schrift is : Den Antwerschen Uyl
Doodts noot.

Lemmen : Dat is aerdigh : onsen Domine
dat hy verstant heeft. 't is soo wel besleet dat
lasteraer ten lesten den Uyl is ghemaect : Want
hy maecht'er te bont / ende meynde dat hem
mandt van onse Predikanten kost tant bieden.

Jepic : Hy had'er sehoon schreeuwen en
ten ; hy sprack gheduerigh alleen.

Lemmen : Wat sal ick segghen / Jepic : wissel
ons gheseyt / onse Predikanten hebben de seghen
hy soo vele jaeren alleen heeft ghesproken : want
ick en weet niet of 't waer is / (immers men segt
het) dat hy wel teghen ses Predikanten gheseyt
den heeft die hem noyt gheantwoort en hebben
Wat wonder dat hy alleen spreect als hem
mandt en antwoort?

Jepic : Ghy sijt eenen oprechten Lemmen : Wat
meynt ghy dan dat onse Predikanten niet anders
te doen hebben als teghen sulcke bodden en
ren te schryven / die selfs / booz soo hoogh-gelerte
mannen / niet bestiens werdigh en zijn?

Lemmen : 't en weet u wat segghen / Jepic :
schryven van den Jesuie moghen soo groote
heden en leuren zyn als ick daghelijc sijn
mijne miest kerre / ick meyne eben-wel dat
Predikanten hem ober lanck hadden moeten
antwoorden / andersins de Papisten worden
hunne superstie ghestijft / ende vele van onse
rezooverde konne haduncken krijgen dat onse
ligte niet al te vast en staet; Doch 't magh zyn
het begeert / de sake is nu klaer / onsen Domine
alles gheredreffeert / hy heeft den Jesuie soo
de boeten / dat hy sich vooztaen wel sal waeren

han eens te sicken ofte te mischen.

Huyben: Maer meynt ghy oock/ Jepic, dat onsen
Domine, voert by steck sal houden?

Jepic: Wat is dat te segghen/ Huyben?

Huyben: Ick wille segghen: Indien den Jesuit
noch eens antwoort/ meynt ghy dat Domine de
penne in 't dach sicken sal? Want ick lese daer op
'repude van sijn boeck dat hy sijn schrijven voortaan
met stil-swijghen sal uylachen, ende verachten, en dat hy
hem sal laten rasen tot'er doot toe, sonder hem meer aen
te trecken.

Jepic: Dat sal hem onsen Domine wel wachten: het
waer reghen sijn eere: 't is waer/ hy kan lichte-
lijck sichte menschen/ als wy zijn/ te vreden stel-
ten/ ghelijck hy oock doet in sijn boeck/ segghende/
dat het Jesuits boeckje, een moesje sonder speck is, een
magher cartabel, vervult met verbitterheden, niet anders
als schelden en lasteren, wat heeten lieghen, wat schelm,
wat plompaert &c. oversulex dat het tot de eere van sijn
Oidre sal wesen, dat hy nae desen swijghe &c. Dit is al
wel om plompe ende botte menschen te poepen/
maer ick breefe dat de geleerde en Pens. wijse/ hier
in geen groot beballt en sullen hebben/ maer daer-
mede spotten en lachen. Daerom meyne ick dat
onsen Domine, die den Jesuit nu in Doots noot heeft
gheleydt/ hem daer naer in de Doot-kiste sal sicken/
ende ten lesten Begraven: Ick laete wy hastelijck
boort-staen dat dit de pijlen zijn die hy noch op sijn
nen koker heeft; dese uyt-gheschoten zijnde/ adieu
wijnen Jesuit: Doch wat is dit al van noode? Want/
ghelijck onsen Predikant seer wel seght pag. 55. Den
Roomischen Uyen-spieghel is in substantie soo bon-
digh dat'er niet reghen te segghen en valt: den Je-
su: dan is/ mer dit stuck alleen/ soo lustigh den
mont gebreydelt dat al wat hy hoorraen sal schrij-
den niet anders en sullen zijn als scheldinghen/ la-
steringhen/ slaeghen in de locht die niemandt en
raecken/ onse Predikanten die segghent/ wy ar-
me bloeyen/ die gheen berstant en hebben/ moeten
ghelooften: wat noodt dan hem hoorder te ant-
woorden/

A ;

woorden / als wy / secht volckse met een
woorde te vreden sijn?

Lemmen: **Maer** / aenghesien dat dit leste boek
ghenoemt den Antwerpschen Uyl, soo een boek
d. slich / ende reestijck werck is / men moest
naer mijn abbij / upt ruyten en uproepen
de straten van alle de steden van Hollandt en
landt, ghelijck booz desen Daniel Hullius, (van
Dierikant van Breda) ghedaen heet / als hy
den selven seluit in disput was ghekomen.

Huyben: **Gh'hebt ghelijck** / Lemmen, siet
noch indachtich dat den boozsephen Hullius, nog
eunen grooten schreeuwer op-gheraeyt hadde
met een kraem vol blauwe boerckens sijn /
riep met luyder kele heel Hollandt deur: Den
van Antwerpen ghebotmuyt, ende onse ghemeyn
die lichteelick alles ghelooft als de Dierikant
maer en gaepen / was'er seer wel in ghesien.

Lemmen: **Dat's waer**: **Maer** den Jelan en
oock niet slijcx: **Want** hy soech daerelijck
Bant booz den Muyl van Mijn Heer Hullius, want
ick hebbe sijn boeckse ghelesen e' welck hy daer
gen schreef/ende den Muylbandt noemde.

Iepic: **Dat's wat schoons**: wilt ghy onsen
hy Hullius verghelijcken? **Ich** versehere u dat
soo niet te muylbanden en is.

Lemmen: **Ich** bekien'r: onsen Domine is wel en
ander Philosooph ende Theologant / dat haer
ghenoeyt sien upt sijnen Uylspiegel, daer ghy
anders van achter tot vozen en vint als het
argument op het ander / soo bondich ghesien
ende soo op de behoorzijcke sozme ghesiet / ghy
ick een of twee heb hooren segghen (want ick
berstae m'er niet aen) dat selfs den Antwerpschen
Uyl, hoe r'schezpsienende hy is / daer den dach
door en siet.

Huyben: **Ich** hebbe'r oock hooren segghen: ghy
huyten e' wijffel dit leste boeck en moet den
spiegel niet wijken / daerom wenschte ick
men'r sancpt alle straten van heel Hollandt ghy

uytroepen / om het selbe aen de heerle ghereformeerde
de ghemeente / tot haeren troost / ende tot spijt van
de Papen / kenbaer te maken.

Lemmen: Ick en weet niemant hequaemer daer
toe als onsen Arien de Mossel-krupper / die heeft
ene lustighe stroot.

Iepic: Siet / hy komt recht daer aen: wel / Arien,
hoe gaet het al met uwe Mossels?

Arien: Ghelijck ghe siet / bykans altemael uyt
berhocht.

Huyben: Wy hebben op u wat te versoeken: weet
ghy wel dat onsen Bedikant / soo een ireslijck
boeck heeft ghedruckt teghen den Jesuit van Ant-
werpen, daer hy hem lustich den Uyl maect?

Arien: 't is nu vier weken gheleden dat ick in
de Gazetten van Haerlem hy Abraham Casteleyn, ge-
lesen hebbe dat het eerst-daechs sou upkomen/waer
die eerst daechs heeft soo lanck gheduert / dat ick'er
niet meer op en dacht: is het ten lesten te vooz-
schijn ghekomen?

Huyben: Siet / daer is het.

Arien: Ick en wilde om eenen heelen kofz mos-
felen niet / oft het waer ghedruckt: want ick heb-
be dien Jesuit eens of tweemael op den onnigancs
van Antwerpen, op den preeck-stoel soo hoorren
schelden en lasteren / dat het een groutwel was.

Iepic: Hoozt Arien, ghy komt aen onsen Domine
eenen ruyters-dienst doen / ist sacken dat ghe sijn
boeck / saemen met uwe mosselen lancxt de straten
wilt uyt roepen.

Arien: Dat sal ick seer gheerne doen / het sweert
eplaes! dat hem dit boeck / op den tijt van dze
maenden ghehoest heeft / is my wel soo veel weert.

Huyben: Wel aen dan / vadet het werck aen; en
laet ons eens saemen uyt-roepen: Vivat onsen Do-
mine! victorie! triumph: tot spijt van de Papisten.

Den Boeren-predikant
HERMES CELOSSE.

Minnen / ghy hebt het hier machtsch byget
wat gaet'er om?

Alien: Wel hoe? Domine Celosse, weet ghy niet
dat den Jesuit van Antwerpen, van onsen Predikant
met eenen hoek / is ghehor mupt? hier ober ruy-
pen wy triumph / spijt alle Papen ende Papisten.

Celosse: Wel ghedaen: maer ick heb'er oock
part in / moet ghy weten; want al ist dat ick de
handt daer aen niet ghesceken en hebbe / ick hebbe
nochtang uwen Predikant den gheest ingheblasen
van mijnen Middaeghschen duyvel die ick ober negen
jaeren ghedzucht hebbe teghen den Antichrist den
Roomen.

Lemmen; 't is inder waerheyt soo: want als
pemant den Roomschen Uyl spieghel ende uwen Mid-
daeghschen duyvel, ende oock de Moorden des Eus-
doms, met de vlucht uyt Babel van Arent Montanus,
als oock den Bye-korf van Marnix ende de infertingen
der Roomsche Kercke van Balthasar Lydius neffens mel-
kanderen siet / sy en verschillen niet meer als het
een druppel waters van 't ander / 't schijnt dat te
uyt eenen steen / ofte uyt een herffe-becken gheapt
sijn / sae schier d'een uyt d'ander gheschryben / soo
dat ick om de keus van mijne moog-kerre niet en
sou willen vallen wie meer letters ghe-eten heeft
ghy / of Arent-Montanus, of onsen Domine.

Oock ick / die maer een slecht hooft ende eenen
Aemmen en ben / en ben niet bequaem om daer
van te vantsen. Nochtang dat mach ick wel seg-
ghen / schoon ghy maer eenen boeren-predikant
zijt / ten doet'er niet een hayr toe / want kont ghy
sulcke borken uyt-ghen / ghelick uwen Mid-
daeghschen duyvel is / ghy sijt weert neffens onsen
Domine, ende Arent Montanus, omgheleyt te wou-
den in vollen triumph heel Hollandt deur / al soude
ghy

tek h. l. d'z / op mijne mest-kerre boezen / ende A-
rien den mossel-kruper booz vpr-gaen / om h. l. lof
met volle haeken vpr te roepen.

Celosse: Ghy verliest my / ende utwe Predikant-
ten / 't respect / Lemmen, ende dat utwen Domine
dit hoorde / hy soude u wat anders leeren.

Lemmen: och / Domine Celosse, ghy sult my belte-
ben te excuseren / ick en sagh daer gheen quaet in:
Want / eplaeg! ick meynde / naer mijn hot ver-
stant / dat eene Moos-kerre op den Roomschen Uyl-
spiegel, ende op utwen Middaechschen duyvel wel
soude passen: Immers daer is wepnich aen ge-
legghen / ick heb my misgrepen / 't is mijne bottie-
heyt / want mijn verstant en streckt niet verder
als van mest op te raepen: Oudertusschen wy
wenschen u / Domine Celosse, soo veel als wy hier
sijn / duysentmael veel gheluy / soo wel als aen
onsen Predikant / ober de volle victorie die ghy sie-
den regen den Jesuit van Antwerpen, behaelt hebt:
Ghy hebt hem soo hot ghemaecht als eenen Uyl,
ende soo stom als eenen visch.

NEUS-WYSE

VAN

DORDRECHT.

Wat hoorde ick u daer segghen / Lemmen?
dat den Jesuit van Antwerpen van onsen
Predikant den Uyl is ghemaecht?

Lemmen: Ick heb't soo hoorde segghen / Mijn
Heer, hoorde my aengaende / ick verstaet m'er seer
wepnich / of niet / aen.

Neus-wijse: Daer seght ghe seer wel: Ghy sijn
euen hoop bottertschen / dat gh'u soo lichtelijcks
wat laet in de handt steken.

Huyben: wy sullen gheerne gheleert worden/
Mijn-Heer: wat is'er van dat hoeck van / 't welck
onsen

onsen Domine, den Antwerpschen Uyl noemt!
 Neus-wijse: Wat soud'er van sijn? Ten is nu
 anders als een puer bodde / daer gheen verstant
 en steekt.

Iepic: Ist moghelijk: dat en soude tek mijn
 ben ghedacht hebben / want onsen Dredstaet is
 be / die immerg sulck een gheloofbaer ende
 lijck man is / seght op 't leste v n sijn boeck / in
 hy inder daer den Antwerpschen Uyl, ghelijck
 den Jesuit noemt / bint in doots noot.

Neus-wijse: Hy streelt sijn selven / ende maect
 het secht volcxke wat wijs: Kom / ic sal 't laten
 toonen / laet ons sijn boeck selve insien.

Wat sout ghy bonnissen van een boeck daer den
 bijden reghel een openbaere leughen is?

Arien: Ick soude bonnissen dat de reste niet dat
 en moet deughen.

Neus-wijse: Ghy seght seer wel: leest nu de
 eerste reghels / daer staet / dat den Jesuit noot in
 minste gherept heeft reghen het Aenhanghel op de
 vlucht uyt Babel van Arendt Montanus.

Lemmen: Is dat niet waer van / Minne?

Neus-wijse: 't is soo opentlijck ghelogen als
 r'kan: Siet / daer is het boeckje van den Jesuit
 noemt Sots-capioen, ghedruckt in 't jaer 1588.
 welck hy self aen Arendt Montanus, soo ick verstaen
 hebbe / ghesonden heeft booz een nieuw jaer.
 ick weet sekerlijck dat het Montanus ontfangen
 heeft / leest wat daer staet van Pag. 15. tot Pag. 16.
 maer leest naemlijck het gene staet Pag. 6. daer
 ghy sien dat den Jesuit niet alleen en rept / maer
 oock Arendt Montanus beschaemt maecter oede
 boorzepde Aenhanghel op de vlucht van Babel:

Huyben: Maer intschien en heeft onsen Domine
 dat niet gheweten.

Neus-wijse: 't en is daer mede niet ghenoch
 moest het weten / ende de saeke wel onder
 hebben / ende dat soo lichtbeerdlijck niet stellen
 op het papier.

Arien: Ick staer verstedt als ick dit hoor: Ick
in sonde myn leven dat niet ghedacht hebben van
onsen Domine.

Neus-wijse: Laet ons al boozgaen: Als hy nu
dese leugen gesproken ende daermede sijn boeckse
begoft hadde: Soo valt hy plots op eenen sche-
ren Joannes de la Casa, die eenighe Rhin-dichten in
't licht soude ghegheven hebben waer in hy pynt
de Sodomie ende de selve noemt Opus divinum.

1. Dit brenghet den Predikant hier te pas om dat
den Iesuit hadde gheseyt dat hier in Hollandt vele
schandelijcke boeckten upquaemen / ghelijck het
warrachtigh is: Maer den Iesuit spreekt alleen
van boeckten die de Keltigie raeken / ghelijck men
kan sien up de ghene die hy daer optelt: Hier te-
ghen te stellen eenen Papsi die eenighe buple vers-
kens gheschreven sou hebben / en maecht onse sae-
ke van de Religie niet goet / noch niet schoon.

2. Ick en gheloobe niet dat Joannes de la Casa soo
infaemlijck gheschreven heeft.

Letten: Nochtans onsen Predikant seght dat
hy het up een ghelooftweerdigh man heeft.

Neus-wijse: Dat's niet ghenoech: Want peder
een sonde op dese maniere soo vele Auteurs kon-
nen versieren als 't hem bekeft.

Hayden: Erhardus Saeptius, professor tot Ihene, ge-
lijck onsen Domine seght / heeft het boeck van den
boozepden Casa doozien.

Neus-wijse: Wie seght dat? Maer heeft Saeptius
dit gherupghet? Siet mannen / 't en is hier niet
gheen enkel segghen te doen.

Arien, Berneggerus, soo onsen Domine seght / ghe-
rupghet dat het boeck van Casa in de Bibliothekke
van Tubinghen bewaert wort / en dat het gedrukt
is in 't jaer 1550. te Venetien by Trajanus Navius.

Neus-wijse: 't is wonder datmen dat boeck van
de Bibliothekke van Tubinghen heeft laeten sicken
in eenen haerck / ende het selve / of dooz den druck
ofte anderzins / niet ghemeen heeft ghemaect om
de Papsien te stellen tot schande: Wat den druck
van

van Venetien aengaet / wie seght dit? ofte wie seght hem opt gessent en genomen daer war soo eenen d'uck gheweest / hoe sal onsen Domine konnen gaet maken / dat daer in te lesen was / dat de Sodomie een godlijk werck was?

Wilt ich u nu de redenen segghen / waerom dat ich niet van al dit en gheloobe. 1. Om dat Jacobus Thuanus, (die nochtans Dausen / en Bisschoppen ghelijck den boozeyden Casa een van die was / niet veel en spaert) alleenlijck seght / datmen seyde dat Casa in sijne jonckhepdt een Rijndighe tot lof van de Sodomie gheschreven hadde: Thuanus en seggt niet dat het soo was / maer datmen 't alleenlijck seyde: Nu / dat dit segghen valsch was blijkt uit Ferdinandus Ugellius in *Italia Sacra* Tom. 8. Pag. 259. De benijders / seght desen schryber / hebben Casa, verdelijck beschuldighet van sehandelijcke onkuygheddt / ende hem dit / door quaet-willigheyt, betweten. 2. Casa is van de boornaemste en deughdelijcke mannen / als sijn Tassus ende Queregnus, mit schriften / over sijne Rijm-dichten ghescreuen gheweest: 't mach sijn dat het begheert / 't is seker dat het hoost van onsen Predikanten beter soude passen op eenen tynstach / als de Rijm-dichten van Casa passen op het ghene den Iesuit ons niet den te laste leght.

Laet ons al doortgaen. 't ghene onsen Domine seght Pag. 5. en 6. hā de Palsquil-dichters of leugen-lasters heeft den Iesuit selbe / wederlept in sijnen voorbode, daer hy hem glat overtuyghet van twee groot leugeng.

In dat selbe schrift ghenoeemt den voorbode nu versch gedrukt / heeft hy sich oock betweten tegen de lasteringen / en bloecken die den Predikant van te laste leght Pag. 6. 7. 8.

Ich doe der noch wat by onsen Domine Pag. 7. seght dat den Iesuit in een van sijne schriften ghenoeemt den Hollandschen Geus, den schryber van een seker boeckken / wel tot 17. of 18. reysen betwijt sijne plompighepdt ende bottighepdt: Ich hebbe oock

doek dat schijfse ghesien/ende bevlude nu dat on-
sen Domine gheen onderschepdt en maecht tusschen
verwijten, ende bewijzen: Den Iesuit en heeft de plom-
pgheddt niet verweeten, maer bewesen,

Kuyben: **Mijnheer / ghy seght ons wonderlijcs
ke dinghen.**

Neus-wijse: **Ghy sult noch al meer hoozen. Iet
eens op 't ghene onsen Uyl-spieghel seght: Pag. 8.
Den Iesuit hadde hem berispt om dat hy soo on-
brichofstelijck spreckt in synen Uyl-spieghel, en-
de hadde hem als een kleyn staeltjen van alle de
reife / derthien plaetsen aenghewesen daermen sijn
ue onbeschoftheden kost lesen.**

**Wat doet onsen Doctoor? Den Iesuit, seyt hy/
noemt daer weynighe plaetsen, daer met'er daet het ghe-
heele boeck, te weren/den Roomschen Uyl. spieghel, niet
anders dan dreck is, het stinckt van voren tot achter door
den dreck van de sotte fabulen ende legenden der Papisfen.**

**Hier siet ghe mannen / onsen Domine, verre
bupten spooz: Hy spreckt van de legenden der
Papisfen / ende den Iesuit spreckt van de eyghen
duplicheden van onsen Predikant: Want aenghe-
sien hy 't soo bzeedt heeft met gheduerigh te roe-
pen dat de duplicheden / met de welke synen
Roomschen Uyl. spieghel besmeurt is / ghetrocken
sijn uyt de Paepsche schrijvers self / soo vzaeghe
hem den Iesuit oft doek die duplicheden / de welke
hy anwijst in sijne ontsteltenisse Pag. 6. uyt Paepsche
schrijvers ghetrocken sijn?**

**Daer moet het op aenkomen / want den Iesait
wilt hier alleelijck toonen dat onsen Predikant
enen duplen sot klapper is / soo als dit blycht Pag.
7. ende dat betoont hy seer wel met die derthien
aenghewesene plaetsen: Laet ons dit in sommi-
ghe sien.**

**Pag. 140. Verhaelt onsen Domine dat S. Franciscus
sich wentelde door de doornen: daer lagh hy / seyt hy/
met sijn gat als op een hekel, ick wedde dat den duyvel
ghelachen heeft dat hy hem selven heeft meenen te bepif-
fen: **Wien's onbeschoftheddt is dit? is het niet
van****

van onsen eyghen Predikant/ ende niet bande
piffen?

Pag. 249. Verhaelt hy hoe S. Franciscus de
gheusen vergheleek hy een Leeuwercke/ onder an-
dere dat eene leeuwercke de graentjens picht
den dreck te. Ick en wille niet dffputeren of
le d'omftandigheden vast gaen. Maer hoort de
guyterpe van onsen Domine: Soo doen oock, seyt hy
haere broederkens, de grauwe Minnebroeders, want al daer
se haer selven, en 't ghemeene volck mede aesen, ende voor
goede leersaeme spijsse voor draegen, is al genomen wy
dreck-eten, die of andere menschen, ofte S. Franciscus
ve ontvallen sijn, hy wat Paepfchen schryber staet
dat gheschreben?

Pag. 142. Verhaelt hy van eenen sekeren broeder
Benedictus die van een dzaeck wiert gheboert naer
Babylonien, waer op hy dan seght: Het mocht de
haerlijcke duyvel gheweest sijn die by eenen draeck
vergheleken; dien broeder die onder sijnen steert sat mocht
perijckel ghelooopen hebben, ende hadde onder wye
onder sijnen steert misschien ghestickt door de quade
lucht die hy op 't lest van hem hadde moghen laten
waeyen. Staet dit oock al by de Paepfche
vers?

Pag. 308. Seght hy: Ten is niet te verwonderen
datmen S. Ignatius stelt in de selve weerde met den
Dominicus: Maer hoe soo? vraght hy / en ant-
woordt: Muisen kentels om den schijn, moeten die al
per sijn: Staet dit oock al by de Paepfche
vers: 't is hier mede ghenoech / want sijn boeck
is heel en gantsch vol van dese sijn eyghen
licheden / die hy by niet een Paepfchen
ver kan aentwiffen.

Lemmen: Maer onsen Domine seght Pag. 9. Op
dat den ghemeenen man de gupteypen / en
ypen van de Papen beter verstaen sou / soo worden
se hier en daer in de annotatien klaerder ontdeckt, ende by
andere tottemyen vergheleken.

Neus-wijse: Dooz eerst upt dese sijn eyghen
kentnisse/ heeft den Iesuit, in sijnen Voorbode,
Pag. 4.

gheroont dat onsen Predikant eenen Seck is. Ten
 tweeden leest by sijnen Vyl spiegel, en let'er wel
 op / ghy sult behinden dat het niet alleen hier en
 daer / ghelijck hy seght / maer aber al te doen is /
 't zijn meest sijn eygen vuyligheden en onbeschof-
 heden met de welcke hy sijnen Vyl-spiegel van on-
 der tot boven besmeurt ende bekladt heeft. Maer
 niet sehandelijcker als dat hy Pag. 10. sijne vuylige-
 heden wilt bedecken ende verschoonen met de
 Schriftnere: Godt selve, seyt hy / heeft de afgoderye
 ende haerder vuyligheden Ezech. 23. laten beschrijven door
 vuyle ende ontuchtighe woorden.

Daer en is niet meer ghelijckenisse tusschen de
 woorden / die de Schriftnere / ende onsen Vyl-spiegel
 ghebruyckt / als tusschen het licht ende duyster:
 Want de woorden van onsen Domine, die wy nu
 naerlijck ghehoort hebben / ende ober al in sijnen
 Vyl-spiegel worden gebonden / sijn soo onbeschaemt /
 dat hy het herte niet en heeft de selve / ghelijck se
 daer legghen / op den preeck-stoel vooz sijne toe-
 hoorders te segghen: dat hy dit maer eens en be-
 ginne / ende sie hoe dat se in de ooren van eerlijcke
 lieden sullen klinken: Wat is dit te seggen: waer-
 om en soude onsen Predikant die woorden gelijck-
 se daer leggen / by exempel / van muysen-keutels, van
 't bepissen des duyvels &c. op den preeck-stoel niet
 durven upt spreken: dat is een klaer teken dat se
 soo onbeschaemt sijn dat'er een eerbaer ghemoet /
 ende den ghemeenen handel der menschen eenen
 grontvel van heeft. Wat wilt dan onsen Doctoor
 met veel praeren en suacteren sich hier ober ver-
 schoonen / daer hy self / segghe ick / met sijne onbe-
 schaemde annoraten vuylder is als een vtsch-
 mande / ende volghens het segghen van den H. Pau-
 lus, ende de verklaringhe van onsen eyghen Bybel
 op Ephes. 5. 4. eyghentlick moet ghehouden worden
 vooz eenen die met guytereyen om-gaet:
 Huyben: Dochtranc het schijnt upt sijn spreken
 Pag. 10. dat hy hier in niet plichtig en is.
 Neus-wijse: Maer goede man / 't is licht seys wijs
 te

te maeken aen klepne ofte ongestudeerde betfanden: De redenen die hy hier by-brenghet / om sich te ontschuldighen van guyterye, sijn soo secht / dat ick beschacmt ben dat wy sulck een Predikant hebben; want hy en weet self niet wat dat hy seght.

1. Neemt hy 't daer op / als of den Jesuit segde dat Paulus verboden heeft/enckelijck dese woorden Geckerye en sot gheklap, te noemen? Dat en is hier de questie niet / maer de questie is van discoursen te houden / of woorden te spreken ghelijck dertele menschen en spot-vogels plegghen te doen / die men niet een woordt / (ghelijck onsen Bybel wel aentekent op Ephes. 5. 4.) gewoon is Guyterye te noemen soodanighe woorden ende discoursen / worden hier van Paulus verboden / ende soodanighe woorden ende discoursen hout ober al onsen Domine, so heeft van den Jesuit wel gheseyt dat hy sondighet tegghen het verbodt vanden Apostel.

2. Seght onsen Domine: Niet ghenoeemt te mogen worden, beteekent hy S. Paulus niet te practiseren ofte te doen.

Dit strijdt tegghen de bemerckinghe van onsen Bybel, den welken seght dat Paulus hier verbiedt geckerye of spottery die dertele menschen en spot-vogels onder malkanderen tot vermaeckinghe plegghen voort te brengen: Volghens dit / verbiedt hier Paulus, de woorden, ende niet het practiseren: Doch wat heeft onsen Predikant met de verklaringhen van onsen Bybel te doen / hy verstaet den sin van de Schryftuere veel beter als de Synode van Dordrecht.

3. Ick en weet niet wat dat hy hier raest van Eutrappelia, segghende dat dit eene deught is die hi haer selven niet verboden en is: dat weten wy wel / maer onsen Bybel seght wederom / dat Paulus hier van soodanighe Eutrappelia niet en spreekt / maer dat dit woordt hier in 't quact wordt genomen: of men wil onsen man mischsen dat sijne onbeschofte en onbetaemelijcke woorden daer wy boven een staetsen van hebben ghehoort / moghen passeren door

Zacaria die goet / ende een deught is? waerom en
spreekt hy dan oock soodanighe woorden niet op
den preech-stoel?

Hier siet ghy / mannen / dat onsen Domine, met
dese Schriftuer-plaetse die den Jesuit hem vooz-ge-
stelt heeft / machtigh verleggen is / ende niet an-
ders en doet als staen in den wind / om dat hy setz
son schynen te segghen / ende de ooghen bande on-
berstandighe blind hocken; en dan roept hy noch
Pag. 11. wy leeten de ghemeente de H. Schriftuere gron-
digh te verstaen, ondertusschen verwerpt hy niet de
daer de veralaeringhen die de Synode van Dor-
recht bevesticht heeft / ende wilt de ghemeente
ene taele leeren die noyt te rozen ghehoort is / te
leeren / dat noemen te segghen is / doen, ende dat
spreken, te segghen is / practiseren.

Amen. **Wyn heer / wat dinghen sijn dit al? Wy**
plompe menschen souden daer secht mede heuen
gaen / en enkelijck ghelooven 't gheue den Predi-
cant ons in de handt seecht. Ondertusschen als
men de saeke wel ondersoect / 't is onklaer / ghe-
lijck wy nu nyt onsen eyghen Bijbel klaer konnen
sien vooz de oogh.

Jeric: **Maer onsen Domine mecht dat hy veel**
ghewonnen heeft met de histoykens / die hy in den
Uyl-spieghel verhaelt.

Neus-wijse: **Niet een hayken: Want gelijck den**
Jesuit seer wel seght. Sy en raken de saligheyt niet /
om dat her de Papijsten by staet de selbe te geloou-
ten of niet / ende oock de saute van sommighe en
doet gheen hinder aen de heele religie.

Leemmen: **Hier teghen seght onsen Doctoor pag. 13.**
Dat de religie waerlijck hanght aen sulck een le-
ven van Papien en Manniken / indicu ghe niet en
wilt loochenen / seyt hy / dat de religie in 't leven
soo wel bestaet als in de kennisse: ende de religie en
deught niet wanneer daer in / gronden worden ge-
lept van een roeckloos / ongebonden / ende on-
kups leven.

Neus-wijse: **Dit sijn wederom praetens niet**
propo

propoofte om het siecht volck te bedzleggen. Want den Jesuit en loochent niet dat de religie soo traet bestaet in het leven als in de kennisse: Maer hy seght: Dat de Papisen daerom niet en sullen berdoemt sijn al-hoe-wel sy de historykens van den Uylspieghel niet en gelooven / daerom seght hy oock updruckelijck Pag. 18. Dat het hun vry staet die te gelooven of niet: oetsulcx onsen Predikant heeft de woorden van den Jesuit moerwillich verdraegt: Hier upt volghet oock dat onsen Domine grootonghelijck heeft / als hy hem praemt dat hy alle die historykens van den Uylspieghel soude beantwoorden: Waer toe tocht om de Papisen te onderwysen? wat noot? aenghesien dat se niet gehouden en sijn in conscientie/noch op pene vā haere falscheyt/de selve te ghelooven? daerom braeght oock den Jesuit seer wel Pag. 8. wat sal den Uylspieghel met alle sijn historykens winnen, aenghesien dat een Papiet goet Catholijck blijft/en daerom niet berdoemt en sal sijn/al-hoe-wel hy niet een van die historykens en gheloofst?

Huyben: Maer onsen Domine seght: Pag. 14. De Papisen moesten dan eerst de boeken condeemnē in welke sulcke dinghen door de Roomse Schryvers gheseght worden.

Neus-wijse: Hoe volghet dat? Sy laeten die brachalen in't midden / sonder te moeten segghen sy sijn waer ofte niet: wat wilt dan onsen Domine ghetondeinneert hebben:

Lemmen: Maer Domine seght boozders: Indien die historykens stichtelijck sijn/soo moet men se gelooven/ende sy worden oock daer toe gerecommandeert van de geestelijckheyt met privilegien daer by gestelt. Indien se niet stichtelijck en sijn/soo en mach men se niet ghelooven / ende t'is dan quelijck ghedaen dat men se soo recommendeert en gelesen te worden als stichtelijcke.

Neus-wijse: Hier hebt ghy de eene consequentie op d'andere / maer gheene van allen en deneghet ofte stoot bykans het heel kraem van den Uylspieghel om verre.

1. Maecht hy dese consequentie: Indien de hystorpiens sichtlichijck sijn / sy moeten geloofst worden: Ten volght niet: Want vele fabels van A. lopus sijn sichtlichijck / daerom nochtang en moeten sy niet gheloofst worden.

Iepic: Maer onsen Domine en spreeket van geene fabels / maer van hystorpiens.

Neus-wijse: Gh'hebt ghelijck: even wel sijn consequentie en deught niet: Want t'van geschieden dat men fabels verkoope onder den naem van hystorpiens die nochtang sichtlichijck sijn / daerom nochtang en moet men se niet darelhck ghelooben ofte aennemen: een boozsichtich man mach sijn bonnisse daer ober wel opschorssen.

2. Maecht hy dese consequentie: Die hystorpiens banden Uylspieghele worden aen de Papijsten gherecommandeert / ergo sy moeten gheloofst worden.

Hoe volght dit? Want / recommanderen, en sy niet verbinden in conscientie; daer gheene verbintnisse en is / en is doech gheen Moeten: De recommandatie hringht by dat men 't mach doen: de verbintnisse, dat men 't moet doen.

Derhalven / alles wel inghesien sijnde / soo sijn der inden Uylspieghele precies vijf-en tachenich vertellingskens die nopt aen de Papijsten gherecommandeert worden: dat sijn die / de welke getrocken sijn upt Bebelus, Adelphus, B. L. Absternius, Werderus, Lavaerum conscientie &c. welckers naemen en schriften aen de Papijsten / ofte gantsch onbekent sijn / ofte ghestelt onder de gupchelaers: Hoeght hier by / Balzus, Marnix, Bancket-werck van Brune &c. die van de Papijsten als ketters verbloecht worden. Siet nu wat eenen krock den Roomschen Uylspieghele hier kringht.

3. Maecht onse Domine dese consequentie: Indien de hystorpiens niet sichtlichijck en sijn / soo en mach men se niet ghelooben.

1. Ten volght wederom niet / en dit is de bofste consequentie van alle: want daer worden by verscheyde

schepden schijbers waerachtighe historien be-
haelen van moozden / ober spel / boezertien / ende
soo boozig / die historien en sijn niet sichtigelijck
bolgh'et nu dat men die niet ghelooben en mach
wie hoorde opt sijn leven sulcke monsters van con-
sequenrien ?

2. Wat sal den Jesuit in den Roomschen Uylspie-
ghel wederlegghen ofte beantwoozden aengaende
d'histozphens ? vooz wie : of teghen wie sal hy dit
doen ? teghen de Ghereformeerde ? maer die en mach-
ghen die histozphens niet ghelooben om dat se
niet sichtigelijck sijn : Sal hy het doen vooz de Pa-
pisten ? maer die en moeten niet eene gelooben/ hy
mogen se allegaer laten in 't midden : Waer die
niet lustich ghegarpe teghen den tint / ende ghe-
schreeut teghen de locht / als men niet en wort
teghen wie, noch voor wie dat men schreeut ? Aden
dan wijnen heelen Uylspieghel met alle d'histoz-
kens daer onsen Doctoor soo veel spoochs ende
stanc mede maecht.

Hoor noch al meer : Den Jesuit segt seer wt dat
de sauten van sommighe gheen hinder en doen an
de heele religie / dat is waerachtich : Want ghe-
lijck hy daer oock hyboeght / alsoo en soude onse ege-
religie niet eene spelle ofte mispel weert zijn ; dat is oock
waerachtich : Want dat wy ons selven willen
strecen / dat tusschen menighe van onse Gherefor-
meerde gheene vplicheden en gheschieden / noch
gheene sauten en sijn / jae merdere misfien als
hy de Papisten / dat is oprechte vptstunicheit. Hi
sacken dan dat de Paep'sche religie om hare sa-
uten verhindert wort / waer sal onse epgen reli-
gie blijven ? Hier is onsen Domine gantschelijck
vpt gheswerft / want heeft dit lesse stillekens lo-
zen henen gaen sonder daer op te reppen : Hier
was nochtans den knoop van de reberinghe
den Jesuit maecte : maer om dien r'ontgaen/garpe
hy soo wt als hy kan / segghende Pag. 14. In die
Uylspieghel wort gheoont dat de ontucht ende schand-
lijckheden soodanich sijn dat se niet voor de sauten van

sommighe, maer van de gheheele Roomsche kercke moeten ghehouden worden. **Dat is te grof ende te wyde ghegapt: Want / ghenomen dat noch alle d'histo- rpiens handen Uylspieghele waerachtich waeren / traen meyne niet dat het op twee hondert / laet ons nemen d'ijfste vier hondert personen sou nentkomen: Is dat de heele Roomsche kercke konnen de fouten van vier hondert personen / soomenighe millioenen van menschen die de heele werelt deure / ende op soo hele enlwen / in de Roomsche kercke ghesweest sijn / plichtich of schuldich maeken: alsoo licht onsen Doctoor ober al met sijnen neus in het sant; ende dat hy hier uyt dese redenninghe meyn te besuyten / ghelijck hy doet pag. 8. r'ehyne dat den Jesuit toestaet dat de Dapen vuyl ende besporreljck sijn / dat niet / want wy spreken hier alleen ex supposito, dat is / ghenomen dat se vuyl waeren / vier hondert personen / die in den Uylspieghele staen / is op den welcken onsen Dredt hant sich beroept / en konnen niet een stercken hindere ten opzichte van soo menighe millioenen.**

Huyben: Wat seght ghy / Mijn Heer / van r'ge- ne hy seght pag. 13. te weten / dat in de Roomsche kercke gronden ghelept worden van een roekelooos / ongheloude / ende een onkuyt leben!

Neus wijse: Ick segge dat hy de slechte menschen bedriecht / eerst met grove leughens / daernaer met botte slot-redenen.

Lemmen: Ueghen / Mijn Heer / dat luydt soo qualijck / en onsen Domine seght dat dit schelden en lasteren is.

Neus wijse: Dat en is niet te verwonderen: want den Jesuit heeft hem overtuyghe in de ontsteltenisse van den Kercken-raede, van openbaere leughens / die hy in sijnen Antwerpischen Uyl niet en heeft konnen berantwoorden / ghelijck wy elders noch sullen sien / daerom / wilt hy v.l. wijs-maken / op dat hy niet en soude schijnen heel stom te blijven / dat den Jesuit scheldt ende lastert.

Wilt ghy nu klaer sien dat hy seght / hy segt
Pag. 13. dat Gratianus een Paepse schryber segt
Dist. 34. dat het een Christen gheoorloft is in plaetse van
eene huysvrouwe eene Concubyne te hebben. Item:
Die gheene huysvrouwe en heeft moct in plaetse van de
selve eene bysit hebben.

Dit is soo onbeschaemdelijck gheloghen dat on-
sen Uylspieghele hierom stock-slagen verdient in de
plaetse van antwoerden.

Arien: Maer / mijn heer / t'sehnt dat ghe in
cholere sijt dat ghe soo grof spreekt.

Neus-wijse: Ten is niet wonder / want de boe-
ken self daer hy dit / soo hy seght / uytghetrocken
heeft / obernypghen hem van heel contracte? Ghy
moet my gheloooven / want ghelijck ghy weet ich
ben een Advocaet / die op de Achten gheslagen
ben.

Iepic: Staet het dan nergens t'ghene den Pre-
dikant hier seght.

Neus-wijse: Nergens / segghe ick / maer heel
contracte: Ick hebbe dyn verscheyden drucken van
t'Paepse gheestelijck Recht: Een van Lyons in't
jaer 1591. een van Parijs in't jaer 1587. een van An-
werpen in't jaer 1648. Sy spreken altemael uyt
eene mont / niet eene die soo spreekt ghelijck
onsen Uyl-spieghele: alle de Latinisten konnen dit
naesien.

Arien: met oozlof / Mijnheer / onsen Predikant
seght dat het hy Gratianus staet Dist. 34.

Neus-wijse: Ten is gheloghen / segghe ick noch
eens: Gratianus seght heel contracte op die plaetse
sijne woorden sijn dese: Men mach gheene Concubyne
ofte bysitter hebben: Wat dunckt u / mannen / is
dit te segghen / men moet eene hebben / kan men dan
onbeschaemder in't segghen sijn als onsen Pre-
dikant is? Dacrom heeft den Jesuit nu wel byt
hier van onse Predikanten in dit selve stuck met
verscheyden schriften met recht heeten liegen noch
onlanck Arent Montanus in sijnen Opdracht brief voer
het dispu van Luther, ende wyderom in den Sots Ca-
pitol

proen Pag. 17. ende daer en is niet een van dese Pre-
dikanten tot noch toe gheweest die sich van dese
schandelijcke leughen heeft konnen verschoonen.

Die ghe wel wat onsen Uylspieghel sal doene
nem'er goet acht op: indien hy noch antwoort/hy
sal sekerlijck dit overslaen/ ende niet eens het min-
ste ghetwach daer van maeken / om dat het in sijn
macht niet en is sich ober dese leughen t'ontschul-
dighen: alsoo wozt ghyltede horte menschen ghe-
blint'hoekt ende bedrogghen: Domine mach tempe-
pereren en bulderen ghelijck een vaesende mensch
om dat men hem heet lieghen/ ick segghe noch eens
dat hy het herte niet en heeft dat hy sich ober dese
slaerblijckelijcke ende tastelijcke leughen verchoo-
ne: maer ghy lieven slechte en horte menschen en
siet niet voorber als wven neus lauck is/ daerom
hout ghy het al booz Evangelie t'ghene onse Pre-
dikanten maer droomen.

Dit is meer als ghenoech aengaende dees leu-
ghen: Hoozt nu eens sijnne horte sloot-reden: om te
toonen dat hy de Papisten gronden worden ghelept
van een roekeloos ende onkups leven / komt hy
boozt met dese woorden banden Paepschen schrij-
ter Elencæus, den welken seght dat men de licen-
tie vande vuylste sonden van allerley soorten, in 't open-
baer verkocht: Ick vzaeghe nu noch eens of het hy
de ghereformeerde alremael soo heyllich is dat'er
gheene grove fauten noch sonden begaen worden?
Die sal hier upt/ ten sy dat hy een hooft sonder
hersenen hebbe / konnen beslypen dat onse Kels-
gic gronden leght van een roekeloos leven?

Arien: Dit berstaen wy nu wel / Wy nheer: maer
onsen Predikant neemt het Pag. 15. teghen den Je-
sue machtich op / om dat hy eenige historphens
van onse Predikanten booz den dach ghebocht
heeft.

Neus-wijse: Den Jesuit heeft wijselijck ghedaen:
want ghelijck hy seght in de ontsteltenisse P. g. 8.
hy betaelt ons met de selbe munte / alsoo de ghe-
reformeerde niet en konnen ontkennen of sy heb-
ben

ben soo wel hunne ghebreken als de Papisten
 en konnen wy niet loochenen / verholgens al
 den Jesuit hier wille segghen en is anders niet / als
 dat den Roomschen Uylspiegel eenen sotten borch is
 om dat hy boozstelt de ghebreken van de Papisten
 daer dese ons daerlyck oock konnen van groet
 ghebreken beschuldighen: ergo al wat den Room-
 schen Uylspiegel kan winnen / is / datmen oock
 se ghebreken ontdecken sal: wat sal 't dan
 niet anders als 't'ghene het knuppel versien
 brenghet: Den Pot is soo swart als den ketel: Is
 niet eene schoone byzucht ofte winstie van al den
 beyt die onsen Domine in 't beschrijven van den Uyl-
 spiegel ghedaen heeft: Hy seght Pag 9. Op die de
 Papen haer schaemen moghen, moeten haere eyghe
 verdoont worden: 't selve sullen de Papen van ons
 segghen als se onse ghebreken verdoonten: dat
 staen wy dan en lijken als subbens: want 't is
 vergheest ghepraet ende ghescreet / wy hebben
 wel onse ghebreken / die de Papen konnen ontde-
 ken / als sp.

Huyben: 't is een heel ander ding / seght
 den Domine Pag. 15. Want de Papisten durven
 segghen dat een Monichs-kap te draegen so
 krachtich is als Christi verdiensten / ende den
 lighen Doop: En dat daer in te sterben ende
 begraven te werden / ymant kan salich ma-
 ken.

Neus-wijse: Sijt soo seker als wy hier staen
 dat die wederom ghelogen is: want ick hebbe ont-
 de Papisten deel verheert / ende oock de
 ondetsocht / daer en is gheene apparentie van.

Lemmen: Onsen Predikant heeft sijnen
 die dit seght / te weten / Hospinianus.

Neus-wijse: Daer liggen nu sijnne spillen in
 schen: Hy roept gheduerich dat hy sijnne
 ofte verhaelen trecke uit de Daepsche
 telt / nu komt hy hier te boozschijn met
 eenen schep
 der die een gheslagen vyant vande
 Papisten was
 ende van den Jesuit mede van vele
 valscheden

overtuyghet geweest in een van sijne schriften ge-
noemt / 'gheopent Christendom.

Ten anderen : Ick ben gram dat onsen Domine,
desen modder getoert heeft / ende ons buyl-kracht
niet en heeft laten beruften : want ick weet dat den
Jesuit aen yemant gheseyt heeft dat hy / dooz den
Roomschen Uylspieghel bedwongen sijnde ons met
de selve minne te betalen / daer in soo discretelijck
heeft ghehandelt als t' moghelijck was ; t' is waer/
als ghe maer op sijne verhalen wilt acht nemen ;
want hy en heeft maer eenen Predikant van Hol-
landt ghestelt onder de reste / ende dat heel maerich/
en souder naem : Wat meynit ghy dan dat hy geene
andere van onse tijden op sijne scheede en heeft ?
ende niet en weet wat'er ontrent Breda met twee
Predikanten (intelligenti pauca) en elders noch om-
gaet ; daerom is onsen Domine een seer onboozsich-
tich mensch dat hy dese materie gaet praemien ende
den Jesuit terghen / om dat hy Predikanten / die noch
in't leven sijn / booz insaeme menschen booz de oer-
zen van sijne Papisten sou vpt ruyten : ick en geloof-
be niet dat onsen Doctoor daer van grooten danck
soude hebben ; dat hy dan sijnen mout stoppe / ende
de eere van sijne broeders bewaere.

Iepic: Onsen Domine heeft het heel breedt met een
histoziken dat den Jesuit verhaelt van eenen Chi-
rurgijn die een van onse Predikantē in't jaer 1580.
'daerwerpen beschuldichde dat hy de pocken hadde
onsen Domine meynit het selve gantsch in dugghe-
te smyten met bondighe redenen.

N. us. wijse: Een ander is meynen / een ander is
doen : 1. Sept hy : Daer en is gheene publijck Acte ofte
boek daer van meldende.

Die hoorde sijn leven dat men eene publijke Ac-
te van soo een stuck soude maken : wie soude
toeh dit ghedaen hebben : de Predikanten mischten /
die den Chirurgijn hadden ghedaachbaert : dat son-
den se haer wel ghewacht hebben / een van haere
Confraters insamer te maken als hy noch was.

Wie soude dan die Acte ghemarckt ofte te hocke
ghe-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ghestelt hebben: den Chirurgijn: wat auctoriteyt
kost hy hebben om dit te doen / naemelijck onder
de Geusen? 2. Seght onsen Predikant: Het en volget
niet, een Chirurgijn heeft het gheseyt, ergo t'is waer-
achtich.

Met soo eene consequentie te maeken smijt hi
meer als het derde deel van de historijckens die in
den Roomschen Uylspiegel staen / om berre: Want
op de selve maniere sal ick segghen: Ten volghet
niet / Bebelius, eenen schryver by niemant bekent
Adelphus, ende B. L. (naer' er naer wie die is) hebben
dit of dat gheschreven / ergo t'is waerachtich: on-
sen Doctoor mach eens sien / wat eene asserende
dat sijnen Uylspiegel met soo eene redeningsghe sal
krjghen:

3. Seght onsen Domine: Het en is niet waerachtich
lijck dat een Predikant / die sulcx op sijne boorden
hadde / soude durben ontbeden om te bestraffen
den eyggen man / die hem booz een onkuylich man-
sch kende.

Dien man kost van andere Predikanten wel
ontboden worden / sonder dat desen lesten daer de
wete van hadde.

Eyndelijck gaet onsen Doctoor een van onse
Predikanten met naeme Jaspas vander Heyden
sen ober sijnen boozsichtigghen handel: wat komt
dat hier te propooste / want den Jesuit en heeft me-
ghens in / desen man te kozt ghesproken / oft te
schuldicht.

Arien: Eben wel en hout onsen Predikant noch
niet op van desen vuylen modder te roeren: want
Pag. 17. begheert hy dat den Jesuit toone / waer / ende
in wat gheloofweerdighe schryvers die historij-
ckens staen die by vande Gheresozmerde Predi-
kanten verhaelt.

Neus wijse: Ick segghe noch eens dat by hem
sijnen mont soude stoppen / op dat den Jesuit soe-
dantighe historijckens niet booz den dach en byenghe
daer gheene auctheurs toe van noode en sullen sijn
maer die met de stucken self booz de ooghen
len blijcken.

Ten anderen / de questie is of onsen Predikant
 self van alle historijken toonen kan / waer / en in
 war geloofweerdige schrybers die te binden sijn.
 Den Iesuit in de ontsteltenisse Pag. 14. 15 heeft'er som-
 mige upt menige andere / uptgekijpt waer van on-
 sen Doctoor niet een geloofweerdigh schryver kan
 aentwijzen / ghelijck nu klaer blijkt upt sijnen Ant-
 werpschen Uyl, in den welckē hy niet eē woort daer
 van en rept / daer hem nochtans den Iesuit had hee-
 ren itegghen / naemelijck in vier historijken van S.
 Ignatius, ende van eenighe Reliquien / als van den
 aessen van Joseph Ec. die de Papiſten souden be-
 waeren: indien hy sijn geloofweerdighe authentijc
 hadde / waerom en heeft hy die in sijnen Antwerpen-
 schen Uyl, niet te voorschijn ghebrocht om sich te
 verschoonen van leugens: ooverfulcx 't is seker dat
 hy dit aen den Iesuit is schuldigh ghebleven.

Siet nu eens / mannen / sijne dommitghepdt: Hy
 maect schulden op schulden die hy den Iesuit moet
 betaelen; en nu komt hy teghen hem roepen: be-
 taelt my / wijsst my utwe Authentijc aen: Wat sou-
 dy doe Hayben of Lemmen, of gy Arien en Iepic, waert
 saeken dat'er pemaent die u oover lanck veel schul-
 digh waer / quaem segghen / ick wille betaelt sijne
 Iepic: Ick soude segghen dat hy niet wel wijs-
 en waer dat hy van my wilde betaelt sijn / daer hy
 my self soo veel schuldigh is dat hy nautvolijck sijn-
 ne schulden kan draghen.

Neus-wijse: Ghy sont seer wel segghen: Want sijn-
 ne oude schulden moesten eerst opghelipt worden /
 eer hy u quam van betaelinghe spreken.

Arien: Al eben wel / onsen Predikant sal seggen:
 Den Iesuit en heeft my niet kunnen betalen.

Neus-wijse: Ter contrarie: Den Predikant / ghe-
 lijck nu blijkt upt sijnen Antwerpschen Uyl, en
 heeft den Iesuit niet kunnen betalen / ende soo lanck
 hy dit niet en doet / den Iesuit en is hem niet een
 dapp schuldigh; dies te min oock / om dat den Pre-
 dikant wederom nientwe schulden op schulden ghe-
 maect heeft.

Lem

Lemmen: Wat sal ick segghen? Is niet een teken dat den Iesuit verlegghen is / ende gheene Auteurs en kan bysetten van de historijken die hy bracht?

Neus-wijse: Gheenling niet: Dupten twijffel hy heeft sijne Auteurs / maer hy soude seer onbesichtelijck / en teghen syn Recht doen / waerliken dat hy die noemde / eer onsen Dorcoog sijn eyggen schulden betaelt heeft. Ich en weet niet eenen wijfen koopman of Rechts-gelcerde die den Iesuit niet en en sou upslachen indien hy wt sijn eyggen burs ginch betalen 't ghene hem den Pape kant self schuldigh ghebleven is.

Arien: Maer waerom meyt ghy / Mynheer / dat den Iesuit sijne Auteurs niet by ghebruyt heeft?

Neus-wijse: Soo veel als ick kan ghissen / ick meyne dat sijne booznacuisse reden ghewest sijn om te toonen dat onsen Domine gheen Recht en kost pretenderen om hem te praemen tot het noemen van de Auteurs / aenghesen dat hy self in sijnen Roomschen Uyl spiegel vele historijken hadde daer hy gheene geloofweerdige schryvers van en kost by brengen / ghelijck hem den Iesuit dat van een staeltje byghesedt heeft.

Het snael is / dat onsen Domine eerst sijne Auteurs moet noemen / eer hy den Iesuit daer toe praemt / dat is Recht: En hy soo verre onsen Domine aen de ooren van de sechte ghewente gharoepen: Diet / den Iesuit en kan sijne schryvers niet noemen: de Neus-wijse sullen segghen dat het Recht van den Iesuit boozgaet / en dat hy in ghesesse is om te segghen: Diet daer / onsen man dat het soo breedt heeft / ende gheduerigh roept dat hy alle sijne historijken wt gheloofweerdighe besche schryvers ghetrocken heeft / als men hem van vele historijken rekeninghe eycht / en kan wt een gheloofweerdigh schryver boozbruygen dat is 't Recht vanden Iesuit.

Hayben: Maer meyt ghy / Mynheer / dat den

lesuit sijne schrybers sou noemen als onsen Pred-
kant te voren de sijne / die gheloofweerdigh sijn/
sonde ghenoemt hebben?

Neus-wijse: En wilt daer niet eens aen twijffelen/
Hayben: Maer ick geloobe dat hy alsdan / tot meer-
dere bevestighe / andere soodanighe historien
daer hy boeghen sou / die heel Hollandt soude kon-
nen gheruyghen; dat sal onsen Uyl-tyeghel met de-
sen modder te roeten / ghewonnen hebben.

Arien: Den Iesuit heeft het schoon segghen / hy
heeft wel thien voor / want hy spreekt alleen hy
sijn volck / die en moghen niet hoozen noch lesen
wat de ghereformeerde daer teghen segghen.

Neus-wijse: Ghelooft my Arien, dit en sijn maer
ander praetens van onsen Domine, en sijn ghe-
lijcke: i. Ghelijck wy boven gheseyt hebben / 't is
de schult van onse eyghen Predikanten dat den Ie-
suit in soo vele saeren alleen heeft gesproken / wans
niemandt en heeft hem durben teghen spreken /
daer hy nochtans soo menighe schriften tegen ons
heeft ghedrukt.

Iepic: Onse Predikanten segghen dat het maer
vadden en leuren sijn.

Neus-wijse: Daer wil sek u hebben om dat ghe het
log praeten van onsen Predikant soue mogen sien:
hy wilt dat de Papijsten de antwoorden van de ge-
reformeerde lesen / ondertusschen de Gereformeer-
de / die de Paepse boeck lesen / en hebben vut die
lesen niet meer / dan of se hun verboden waren / en
dat sy se inder daet niet en laesen: Want men
maekt hem datelijck wijs dat het maer vadden en
leure / sae niet eens besiens weerdigh en sijn / is dat
niet soo brel als hun de selve vut de handt trecken /
ende op enre sekerre manier herbieden:

Doch dat onsen Domine seght dat de Papijsten onse
schriften niet en mogen hoozen of lesen / daer heeft
hy ongelijck: Want ick hebbe den Iesuit, onder ande-
re / op den preeckstoel van Antwerpen sijne toehoer-
ders hoozen hoorlesen de schriften van Hulsius, Schu-
er Reasse, Penius, Cabeljan &c. ende op datmen niet

en sou dencken dat hy bedrighlyck booztgheft by
 liefse daernaer met sijne antwoozden / van boozt
 tot woozdt in druck komen / tuder boeghen daer
 over al / van de Papiſten gheleſen wterden.

Hoozt noch wat ſchoong : Onſen Doctoor Pag. 21.
 ſeght : De Papien moeten altyt by de haere trium
 pheren: twee zykenſ daernaer ſeght hy : Vele wyſe
 ſchrittuer teghen de Papien te willen diſputeren, is by ha
 van gheene of weynighe nuttigheydt, de wiſje het over
 vloedigh en menighmael van gheleerde ende vermaent
 mannen is ghedaen, welcke de gheleerde Papiſten niet en
 hebben konnen wederlegghen. Hoe ſal ick dit noemen
 men mach niet ſeggen dat het triumpheren iſt / want
 onſen Predikant ſoud'et qualijck nemen : 't en is
 dan maer enen ydelen Roem, en luſtighe ſtoeffen te
 poeffen, want de boecken van de Papiſten ſyn in
 de handen daer ſe onſe gheleerde mannen mede
 antwoozden/ende om niet verre te gaen / de ſchrij
 ten van den Ieſuit ſelbe / teghen Schuler, Renelle, Co
 mius, Penius, Cabeljau, Hamerſtede, Montanus &c. ſyn
 ſoodanigh; maer onſe Predikanten machten dit
 ſlecht volkerke wiſje dat het gheene wederlegghen
 ſijn / ſchoon ſy niet eens teghen de ſelbe haere pen
 ofte mont roeren. Jae onſen Domine ſelf / laet die
 booztſtaen dat hy alreede met ſynen Antweperſchen
 Uyl vterozte ghebochten heeft al waert dat den Ie
 ſuit den ſelben tynmael beantwoozde. Dit moet
 naer mijn adhijs / oprechtelijck ſyht den Predikant
 ghenoeit worden / triumph roepen voor de videren.

Lemmen : Ick ſoude gheerne weten / wat onſe
 Predikant pag. 22. wilt hebben met dat Gheleerde
 woozdeken *iraipos*?

Neus-wiſje : Ick ſal t'u ſegghen : Hy hadde in ſijn
 Uyl-ſpieghel gheſeyt dat de Ieſuiten wel mochten ge
 noemt worden medegheſellen van Ieſus ghelijck Iuda
 was / den Ieſuit hadde hem gheantwoozd dat men
 onſe Predikanten niet eben goet Recht hoſt
 leyders noemen / om dat dit woozdeken *Minister*
 de ſchrijftuere / enen dieſleyder te ſegghen iſt.

Daer iſt groot verſchil / ſeght onſen Domine,
 want

want dit woordeken *iraigos* wordt in de schifstuerere niet anders als ten quaede gebuyck / maer het woordeken Minister dickwils ten goede / waer op hy dan twee zijkens gaet swetsen en praeten als of den Iesuit hier eenen botten slaggh hadde ghedaen.

Doch sonder noot / en te vergheefs: want den Iesuit kan met eenen slaggh al dit swetsen afflaef: hy en moet maer bzaeghen waer dat het gheschreven staet dat me de Iesuiten ofte hunne Societeyt in t'Griecx nootfaekelijck moet noemen *iraigos*, of *iraigia*, ende niet liebet *κοινωνία*, of *κοινωνία*, aenghestien dat het een / soo wel als het ander in t'Griecx epghentlijck te segghen is Medegheselle ofte gheselschap, ende in t'Latyn, Socius, ofte Societas, ghelijck men in alle de Lexica sien kan: Daerom heeft den Iesuit wel ghesbzaeght / of dese woordeken medeghesellen van Iesus in de heele schifstuerere nergens anders uptghebuyck gestaef hebbe dan als Christus sprack tot sijn verrader: hy heeft betwefen dat ja / uyt 1. Cor. 1. daer gheseyt wordt: Godt is ghetrouw door den welcken ghyliden gheroepen zijt tot het gheselschap van Iesus.

Hier regghen seght den Predikant. Hier op dese plaerse en staet in het Griecx niet *iraigia*, maer *κοινωνία*: Wie hoorde opt dommer antwoorde: 't is eben of hy seyde / daer en staet niet Vrouwe, maer Wif, want gelijck dese woordeken in onse tael het selbe beteekenen / alsoo dese twee woordeken *iraigia*, en *κοινωνία*, beteekenen het selve in het Griecx: Ende hier moet het op aenkomen / te weten dat onsen Dominie bewijse en reden gebe waerom dat de Iesuiten, ende hunne Societeyt, meer moeten *iraigos*, ende *iraigia* genoemt worden / als *κοινωνία* en *κοινωνία*. Daer en valt hier niet te roepen ofte te bulderen / dit moet hy bewijfen al stont hy op sijn hooft / ofte andersins hy steekt tot obert' hooft inde bydrade: hy maech hier wederom gaen swetsen en teughen de locht gaepen soo lanck ende soo verre als hy wilt / hy is soo 't eynden aessen dat hy de sake moet opghen behalven hoor slechte hoorden / ofte die niet een A. en verstaen hoor een B. ofte

B. L. ofre die sich laten hoorstaen dat hinnen
 kant Griecx ofre Hebreu ysich spzeecht / wannere hy
 goet Duytsch spzeecht / dat is / als hy nter en tuen
 wat dat hy segghen wil / jae sijn eygen selven met
 en verstaet.

Jepic: Om de waerheyt te segghen / Myn heer
 hoe hot dat ich ben / dat houde ich hoor ten
 bescheedt ende hoor Natre-werck / ghelijck van
 Iesuit oock seght / dat onsen Domine pag. 24. sich wil
 verschoonen dat hy S. Dominicus in synen
 spelende op de letteren van synen naem/ noemt de
 vercken des Heeren, den hondt van't huys &c. ghelijck
 hy oock doet van S. Ignatius ende Francisus, op an-
 dere plaetsen; de legenda Sanctorum, seyt hy / best
 my hier in hoor-ghedaen / ende ich hebbe een
 pel van verscheyden malle etymologien willen ghy
 ven / op dat Hazart daer in synen eyghen Roomscen
 schryver oordeelen sou.

Neus-wijse: 't is goet dat hy selve bekent dat hy
 Mal is / want die malle woorden spzeecht / ghelijck
 hy self hier bekent dat hy doet / hoe kan hy anders
 als mal zyn? ren zy dat hy segghe dat hy bysonden
 of raesende was als hy soo sprack: Mich mader
 ist / als hy sich met den Roomscen schryver ver-
 schoonen wilt / om dat hy S. Dominicus, den bewo-
 der des Heeren, noemt / of die de dreyghementen ge-
 schelt, Want dese tijtels waeren mal / ofre nter
 uiter? wat hadde onsen Domine hier in te her-
 soo jae? wat was her van noode daer sotte in
 malle tijtels noch hy te verdichten? kost Hazart
 jemandt anders / soo wel utet bonnissen / sonder
 dese by-voeghels / dat de tijtels vanden Roomscen
 schryver mal waere / als onsen Doctoor? Immer
 luit onsen man puer te praten / als hy maet de
 ders? wat in de hant steecht om daer mede te spel-

Arien: Myn heer / g'hebt mijn verstant met uwe
 redentighen machtrigh verlicht om te sien wat fe-
 ter merren dat onsen Predikant al hoor den doch
 brenghet / ghelijck als hy wederom pag. 21. den leser
 beschuldicht van natre-werck / om dat hy een
 Byel

Bijbel-suster doet oordeelen van de Hebreuschc,
Griekschc, ende Latijnsche naem-redenen.

Neus. wisse: Ist niet waer/ Arien? Ist dit niet op-
rechte fater-mert en kinderagie/ daer ober hem te
berispen? waerom en kost den Iesuit niet dencken
dat'er meet sulcke Bijbel-susters waeren ghelijck
Anna Schuermans, die onlanct haren rock heeft ghe-
heert/ en L'Abbadisse ghe worden is/ zijnde in die en
andere talen ervaren? Iac tek sie den Iesuit mang
ghenoegh om te seggen dat hy meynde dat'er vele
Bijbel-susters waren die soo gheleert waren als
vele van ons? D' d' kanten: want 't kan geschies-
den dat hy sich/ niet wel onderricht zijnde/ inbeeld-
de/ dat sommighe Bijbel-susters / ghelijck her in
't beginsel bande reformatie sijnwijlen gebeurde/
noch op de preeck stoelen klommen / daer buyten
wijffel gheleert heyt ende wetenschap der taelen/
hy ons toe van noode is.

Wat praet ons Domine boozders? Hy bekladt
hier volle zijden papier om d'authoziteyt d' som-
mighe schryvers unt de welke hy seght vele van
sijn historiens ghetrocken te hebben/ te hantbe-
sighen/ als van Bebelius, Adelphus, den autheur
B. L. boeght'er hy / Cornelius Agrippa: 't is al te
verghet / want dit moghen Paepsche of gheen
Paepsche schryvers geweest sijn / sy mogen kluch-
ten gheschreven hebben / of niet / tek weet dat den
Iesuit de historiens van dese schryvers sal loorhe-
nen warrachtigh te sijn.

Hyben: Ist daer mede ghenoech / Mijn heer?
moet hy gheen reden gheben waerom dat hy die
loochent?

Neus. wisse: Och neen hy: als hy sich hant hy de
Nigative, onsen Domine moet contrarie bewijzen:
Warr hier en sie tek booz hem gheene manwen
aren se setten.

Lemmen: Hy sal segghen / soo soude men alle
dingen kunnen loebehnen.

Neus. wisse: Dat en volght niet.

Jesie: Onsen Domine seght dat Bebelius ander
andere

andere seght: de saeke is soo gheschiedt ende my seit
wel bekend, ofte / my heeft een gheseyt, ofte ick weet
het.

Neus-wijse: **Wat's al niet en siet**: jeder een kan
dat segghen: **Jae / dickwils** de meeste leuge-
naers sullen hier mede hunne leughens bedekken.
Jammers wat'er van zy ofte niet / als den
d'histoykens van dese schrybers wile loochenen
redelijck ofte onredelijck / 't en doet'er niet toe / en-
sen Doctoor moet hem bewijfen dat se waerach-
tighe sijn: **Hy seght wel** Pag. 28. dat'er de waerheit
steekt: **Maer dit's wederom al niet**: Den Jesuit sel
daer by blijven dat de vertellingskens van die
voorzeyde schrybers valsche sijn: **En schoon** en-
Domine, hoor het dom volcxken / daer reghen bu-
dert en schreuwet dat den Jesuit gheloofweerdighe
schrybers voor valschaerighe upt gheeft / 't sijn sel
slaghen in den wint / hy moet proberen dat die
schrybers gheloofweerdighe sijn.

Arien: **Dit blijft al even wel waer** / **Mijn heer**
dat Domine seght Pag. 29. dat het den Jesuit spijt dat
de Predikanten soo heel studeren / en dat se niet
alleen upt de h. Schrifstueren / maer oock upt de
Paepsche boecken de Papijsten weten te overtre-
ghen ende beschaemt te maken.

Neus-wijse: **Ick gheloobe** dat den Jesuit met die
praetisen eens hertelijck ghelachen heeft: **Wat**
aengaende de Schrifstueren; Domine heeft nu twaelf he-
ren heel contrarie gesien als den Jesuit enen hoop
Predikanten niet de Schrifstueren soo overtreghet
heeft dat se niet eens en hebben durben daer tegen
kicken: **Wat de Paepsche boecken aen-gaet** die in
den Uyl-spieghel staen / noch den Jesuit, noch de an-
dere / noch de Papijsten en worden hier door niet
beschacint ghemaect / want 't staet hun by die
stoykens die se verhalen te ghelooben of niet / in
sommighe boecken / naemelijck van de koben-
melde schrybers / gantsch te berwerpen / ende te
loochenen dat hunne vertellinghen waerachtighe
sijn soo lanck als onsen Doctoor niet hondelijcken

betwijft dat se gheloof weerdighe schryvers zijn.

Dat is oock eene flechte ende kinderachtighe reden die hy hout *Pag. 32.* seggende: Als den Iesuit roept om te disputeren uyt de Schriftuere, het en is maer om de leyden af te trecken van 't lesen des Roomschen Uyl-spiegels: Want seh hen wel onderricht dat 't al goede Catholijcken t'Antwerpen gheweest zijn dese den Roomschen Uyl-spieghel hebben begunnen te lesen / maer soo haest als se de gupterjen van onsen Domine in den neus kregghen / soo verre ist van daer dat se souden ghewanckelt hebben in het gheloof / dat se ter contrarrien noch eens soo seer daer in berstercht warden: Want dien hoech en is maer door volkerke ghelijck onsen Domine is.

Doorders 't ghene hy *Pag. 34.* is een verdzietighe herhael van 't ghene hy elders gheseyt heeft / ende nu dickwils wederleyt is.

Buyben: Daer het schijnt / *Mijn heer* / dat onsen Domine *Pag. 35.* heel in colere is om dat den Iesuit hem soo dickwils heer lieghen.

Neus-wijse: Zijt ghy daer ober verwondert den Iesuit heeft hem hier soo vast by den neus / en singhet hem nu gins nu weet / dat hy van pijn ende spijt meyt te bersten / niet om dat men hem heer lieghen / maer om dat hy sich nyt te handen van den Iesuit niet ontwikkelen kan. Dlet het soo klaer als het licht van den middagh.

Den Iesuit heer hem lieghen *Pag. 13.* om dat hy in synen Uyl-spieghel, *fol. 218.* seght / dat broer Cornelis Minder-broeder van Brugghe over vele jaren / nyt sijn klooster versonden wiert om dat de Poltynken dresben booz de erbaerheyt van haere bzoutwen.

Arien: Hy seght in synen Antwerpschen Uyl *Pag. 43.* dat hy dit ghelelen heeft in d' historie gelijckle anno 1628. ghedruckt is.

Neus-wijse: Wat is dit booz eene histoze? hoe heet se? wie is den autheur? waer is se gedrukt? waerom en heeft hy die histoze van den eersten af niet gheciteert op den kant van synen Uyl-spieghel, daer hy nochtans soo stoeft over sijn mensghbuldighe

dighe estatten : hoe is dese supst inde penne gebie-
ven? Ergo dan alle dese voozgaende omstandig-
heden moeten aen-ghewesen en upt-gebrucht wor-
den/ ofte onsen Uyl-spieghel is onklaer.

2. Heet den Iesuit hem lieghen / om dat hy seght
fol. 222. dat de rechte Roomsche Catholijcken moe-
ten ghelooven in S. Franciscum haeren Christum, dat
se dooz sijne wonden en bloet-stozten sullen saligh
worden.

Huyhen : Hier teghen seght Domine in sijnen An-
werpschen Uyl pag. 35. Dat men maer den Roomschen
Uylspiegel koope daer sal men sien met de oogen dat
al wat van S. Franciscus van my verhaelt wordt upt
de Paepsche boecken ghetrocken is / ghy sult oock
bevinden dat het waerachtigh is 't ghene haer
booz leughens upt-scheldt.

Neus-wijse: Dat is noch onbeschaemder gelogt
Want hy daer niet anders verhaelt als hoe dat S.
Franciscus de vijf wonden gekregen heeft / waer op
hy datelijck seght : Soo moeten de rechte Roomsche
Catholijcken ghelooven in S. Franciscum haeren Christum
dat se door sijne wonden en bloedt-storten sullen saligh
worden. Waerom toch? om dat het onnoodigh wa-
sept hy / dat Franciscus de vijf wonden soude ontfangen
hebben, als hy niemant daer door en konde saligh maken.

Is dit bewijfen dat daerom de Catholijcken
MOETEN ghelooven dat se dooz de wonden en
bloedt-stozten van Franciscus sullen saligh worden?
Is dit toonen dat de Paepsche boecken dit hebben
daer hy self dit verfiert heeft? Alsoo blijft hy hier
nu eenen dubbelen leughenaer / want dat wijst
valsech dat de Catholijcken moeten ghelooven dat
se sullen saligh worden dooz de wondē ende bloet-
stozten van S. Franciscus : daer heuffens blijft het
valsech dat dit staet in de Paepsche boecken / en
soo niet / dat dan onsen Lemmen met sozmete woop-
den contrarie upt sijnen Uyl-spieghel bewijse / want
hy heeft sich daer op beroepen / ende niemant en
kan het daer in de Paepsche boecken / die hy
huynght / lesen of vinden : ick beroepe my op alle

de ghene die konen lesen ist saeken dat het niet soo en is als ick segghe.

De selve is van sijn andere leughens die den Jesuit hem te laste leygt Pag. 13. te weten / dat de be-
houdenisse der Catholijcken VOOR AL hanght van den
Afaet van Portiuncula. 2. Dat de oude Roomsche kercke
gheloofst dat het Evangelium van S. Franciscus, het liiden
Christi verwerpt. 3. Dat het is recht Catholijck sijn, het
liiden van S. Franciscus te stellen in de plaetse van 't liiden
Christi. 4. Dat Maria, Jesus, en Anna het voornaemste
voorworspel is vande Catholijcke religie, in de plaetse van
den Vader, den Sone, den H. Gheest. 5. Nocht vier gro-
te leughens die hy versiert van S. Igoatius die te les-
sen sijn by den Jesuit in de ontfeltemisse Pag. 15. van
de welke men in't besonder breeder sal handelen
in't derde stuck / ghenseemt Dordrechtchen Predikant
&c. Dit altemael / segghe ick / sijn soodantghe leu-
ghens dat onsen Uyl-spiegel, de macht niet en heeft
om die te verschoonen / ober sulcx hy toont dat hy
en booz-hoofst heeft sonder schaemte als hy durft
sich beroepen op sijnen Roomschen Uyl-spieghel, als
of daer te sien ende te lesen waer dat dit vye-
npt de Paepse boeken ghebroeken waer: Dit
is wederom eene nitentwe onbeschaemde leu-
ghen / hier en valt niet te bewijzen / want weder-
en die maer ooghen en heeft sal heel contratte in
sijnen Roomschen Uylspieghel bevinden.

Wat raecht O. L. Vrouwe van S. Willebords
Cappelle / daer hy in sijnen Antwerpischen Uyl sich
ober ont schuldigen wil Pag. 35. heeft hem den Jesuit
wederom beschaemt gemaect in sijnen voor-bode.
Lemmen: My dunckt / Myn heer / dat het onsen
Predikant niet qualijck booz heeft als hy Pag. 36.
seygt: Het schijnt dat den Jesuit gheen onderschept
weet te maken tusschen lieghen en leughen-spreken,
want het laerste kan wel gheschieden / wanneer
men alleentijck yemants anders woorden verhaelt
die leughen sijn.

Neus-wijse: Ick gheloobe dat het den Jesuit soo
wel weet als hy / ende dat hy wel te breeken sal sijn /
ist

ist saeken dat onsen Domine maer en wilt van hem
selven bekennen dat hy leughens ghesproken heeft.
Dat hy dat doet als ten soete man / en alles sal
wel sijn / want alsoo en sal onse ghemeente ten
minsten konen sien dat het leughens sijn / en dat het
is bedrogen gheweest.

Huyben: Maer Domine seght dat hy dese boben
gemelde dinghen / die den Jesu seght leugens te sijn /
berhaelt uyt B. L. insertinge vande Roomse Kercke.

Neus wijle: O onbeschaemden bedrieger als hy
is / verleyd v des volcx! moertwillighen berder
der ziele! Waerom en hebt gy den naem van desen
autheur B. L. niet recht uyt-gesproken? Waerom
en hebt ghy niet gesept dat het Balthazar Lydius was
hebt ghy dan desen naem niet sien staen achter dat
voorzeden tot den leser? Wist ghy niet dat desen
boeck / ghenoemt Insettingen der Roomse Kercke
ghedrukt was te Dordrecht by Adriaen Janiz Bor in't
jaer 1610? Is desen autheur niet eenen vuylen
ketter gheweest ghelijck ghy zijt? Is het
niet den selven autheur uyt den welken ghy van
woort tot woort gheschreven hebt / al wat hy van
S. Ignatius lastert in ulven Uyl-spieghel Pag. 33? Dient
ghy dit duizen loochenen? soo sijn ghy enen onbeschaemden
leughenaer als den Satan self. Want
ich ha u met den eijgen boeck overtuppen / ich heb
hem in handen: Wat seght ghy nu? sout ghy de
vertellingkens van desen B. L. dat is van Balthazar
Lydius, oock geern vercocht hebben als van
enen Paepschen autheur / daer hy een berbloet
ten ketter gheweest is? Waer is nu ulwe arme be-
doolde ghemeente? wat sal se nu seggen als se hore
soo bedrogen sal binden? sy kan ulw' bedrogen
nu tasten niet de handen / ist dat se noch eenigh
boeken heeft / sy kan het sien / ist dat se noch be-
gheeft / en dit ulw' bedroch sal oock hoor de de-
gen van de heele stad van Antwerpen ontdeckt worden.
Want schoon gy nergens uytzuckelijck seght dat
het eenen Paepsche autheur is / de questie is waerom
en dat ge sijnen naem niet een B. L. hebt vermen-
sele? Dat ghy ulve ghemeente niet wijs en maect

met dobbel bedroef dat Balthasar Lydius den antheur
 niet en is van het heel boeck; hy selve bekent in de
 boozreden tot den leser / dat hy ten minsten het
 Tractaten van den oorspronck der Jesuiten, daer gy een
 deel van ulve bodden uyt ghetrocken hebt / met an-
 notatien verreyckert heeft, hy bekent op het booz-blade
 dat dit ghebaren is dooz B. Lydium: Hy selve bekent
 dat hy het Byvoegsel ghemaeckt heeft / uyt hee
 welke ghy de lasteringhen teghen S Ignatius, van
 woort tot woort hebt gheschreyen ghelijck men
 by hem selve kan sien Pag 20. ende by u / inden Uyl-
 spiegel Pag. 332. verschoont u nu ist dat ghe kont/en-
 de gheeft de reden waerom dat ghy den naem van
 Balthasar Lydius (die soo uytduckelijck staet in 't
 boozepde boeck) met een **B. L.** hebt vermont-
 selt / ist saeken dat het niet en is gheweest om te
 bedrieghen ende ulve stelterpen te decken.

Verhalven / om dit noch in 't boozhygaen te seg-
 ghen / hoe sijt ghy soo stout geweest in ulwen Uyl-
 spiegel Pag. 633. onder de naemen der Catholijcke boe-
 ken ende authenten te stellen de Sermoenen van biber
 Cornelis Minderbroeder te Brugge? Daer gy wel weet
 in ulve confesentie dat se van blinnighe Geusen ge-
 maectende verdicht sijn? Dit kan ick uyt den ey-
 ghen boeck / soo goet maken als het boozgaende:
 Gaet nu henen / gaet henen / ende stoest noch op
 ulwen Uylspiegel.

Arien: Nochtans / Mijnheer / onsen Domine vorp
 by-hang ober al met groote klachten dat men in
 den Roomschen Uyl-spiegel, in Brabandt en Vlaenderen
 niet lesen en magh.

Neus-wijse: Missichten meer als hy wel meynt:
 dat weer ick / dat'er alrede sommige Neus-wijse
 Catholijcken sijn / die dooz het lesen van den Uyl-
 spiegel onse Religie meer / als opt te bozen verblac-
 ken / en daerom alleen souden Catholijck blijben
 om dat se soodantghe byple/botte/ende onverstaa-
 dighe boeken van de onse sien uyt-gheben: Nu wat
 den Antwerpischen Uyl raecht / hier dooz heeft onsen
 Domine, by seer vele / die hem ghelesen hebben /

zulck eene eere behaelt / dat se hem upt-roepen
hooz eenen siel / gupr / ende schelm; dat sijn de
gen woorden / die men binnen Antwerpen, oock op
publyke straeten / ende overluyot heeft hoorn
segghen / ende noch seght.

1. Nu moeten wy eens onsen man / bynten
poost hoozen raeg-bollen pag. 37. teghen de argu-
menten die den Jesuit maectt upt Schyftuere pag.
22. & seqq.

1. Onsen Domine hadde besloten dat Franciscus
meerder als Christus moest zijn / om dat hy die-
wils het water hadde veranderd in wijn / ende
Christus maect eens.

Hier op heeft hem den Jesuit ghebraght / of Chri-
stus niet gheseyt hadde Ioan. 14. dat de ghene die in
hem ghelooven, meerdere wercken souden doen als hy se-
ve? En of de ghene die meerdere wercken doen
souden als Christus, oock meerder als Christus sou-
den zijn.

Hier bzaepen de herffenen van Domine gant seft-
lyck om: 1. seent hy toe dat die eene groote sache
dickmael of meermael doet, daer in meer is als een die de
selve maer eens doet. Seer wel / volghet dan hier
dat Christus selbe gheseyt heeft Ioan. 14. dat de ghene
die een groot werck / niet alleen dickmael of meere-
mael / maer oock meerder in substantie sal doen /
hier in / meerder als hy sal zijn.

2. Wy soude desen sagh geerne ontsnappen mit
re segghen: Dit en ist niet alremael / maer alle-
lyck een eenigh stuck onder vele andere / upt te
welcke / saemen ghenomen zynde / blijkt dat men
Franciscum stelt boven Jesum.

Och arm bloed! ghy sijt ghevanghen: Want
utwe woorden ligghen daer klaar in den Wyl-spiegel
pag. 148. daer ghe seght: Christus heeft maer eens in
Cana Galileen het water verandert in wijn, maer Franciscus
dede dat dickwils, ergo / ofte / dien-volgende is oock S.
Franciscus meer als Jesus.

Siet ghe nu wel dat ghe hier utwe consequentie
maectt upt dat stuck alleen / ende niet upt vele
andere

andere saemen ghenomen? Dat ick in utoe plaetse
waer / ick soude onse ghemeynte gaen wijs- maken
dat ghe dit soo ghedacht hebt te doen / en dat dit
uwe meeninghe was: **Maer eplaes!** semant sou-
de hier op wel segghen / dat ghe dit te bozen met
groot vterkantige letterz op uwe' hooz- hooft had
moeten schryffen / dat ghe vele **Sticken** te saemen
wilde ghenomen hebben om te beslupten dat Fran-
ciscus meerder als Iesus was.

3. **Dat sot praeten is dat / het ghene nu volght:**
Hier en ghelt niet te segghen, seyt onsen Uyl- spiegel: Het
ghene Christus *Iuan, 14.* aen sijne Apostelen beloofst heeft,
heeft hy aen sulck een geeks- keuveltje Franciscus gegeven.

Ghy raest / goede man / ghy raest / waer sijn u-
we sintekens? Men vraecht hier niet of Franciscus
mer daer sulcx gedaen heeft: **Maer men vraecht**
hier alleen ex supposito, dat is / ghenomen dat hy
dickwils het water hadde verandert in wijn / of
dit nu wel volght / Ergo hy was meerder als Ie-
sus: **Daer is het vast verstaet ghe dat wel?** want
ghy self en ghelooft niet dat Franciscus oyt sulcx ge-
daen heeft / ende nochtans ex supposito dat hy 't
ghedaen heeft / maecht ghy die consequentie / ergo
hy was meerder als Iesus.

4. **Het softe van al is 't ghene nu volght:** De A-
postelen, seght onsen Doctoor / hebben in sommighe
dinghen meerder ghedaen dan Christus, doch daerom en
waren sy niet meerder, om dat se door Christi kracht soo-
danighe dinghen deden, daer van Francisco vele andere din-
ghen inde Paepsche schrijvers getuyght werden die hem
verheffen boven Christum.

Dat praet onsen armen bloet al? wat wilt hy
seggen? hoe past het leste op het eerste? hoe hanght
dit aen inalkanderen: de Apostelen deden meer-
der werken als Christus, en waren nochtans niet
meerder / om dat se dit deden door de kracht Christi,
hoe past hier nu op: Daer sijn vele andere dinghen die
Franciscum boven Christum verheffen: **Hoe vele kabelz**
en touwen meynt ghy noodigh te sijn om dit leste
te knoopen aen 't eerste? **Want dit is hier de quere**
alleen

alleen (soo als het blijkt upt de eyghen woorden van onsen Uyl-spieghel) of dit wel volght: Franciscus heeft het water, dickwilder als Christus, verandert in wijn, ergo hy is meerder als Christus? Hy seght: d' Apostelen hebben meerdere wercken als Christus ghy daen/ daerom nochtans en waren se niet meerder om datse het deden dooz de kracht Christi?

Wel aen nu: Hier moet het gheliden/ om te weten dat hy niet meer den dach en siet dooz consequentien als dooz een eyghen berdt. Dat hy nu dan eens antwoorde: Ofte ghy ghelooft dat Franciscus het water / mer' er daet/ heeft verandert in wijn/ of ghy en ghelooft niet: ghelooft'et niet: waer toe dient dan uwe consequentie? Seght ghy dat het de Papijsten ghelooften? Laet het soe seggen. Nu is de questie dooz wat kracht dat Franciscus het water heeft verandert in wijn? seght ghy dooz duypelsche kracht? soo en deught dan dese uwe consequentie niet / ergo hy was meerder als Christus? seght ghy dat Franciscus dit dede dooz de kracht Christi, soo en deught wederom uwe consequentie niet/ blijkt upt uwe eyghen woorden: want al hoe-wel de Apostelen meerder wercken deden als Christus, daerom en waerense nochtans niet meerder als hy/ om dat se die deden door de kracht Christi, dat is uwe reden: indien ge dan bekent dat Franciscus, het water heeft verandert in wijn dooz de kracht Christi, soo en was hy dan / ghelijck als de Apostelen / niet meerder als Christus: Hier hebt ghy soo veel te knautmen ende te knabbelen dat ghy lichtelijck uwe tanden op bzeken sout/ daerom is best dat g'het alleen op uwe tanden vad, en dat en grenst als een peert.

Iepic: Maer Domine Uyl-spieghel seght: Papijst Daer Hazart vry stelt de historijckens van, de Heylighen gheloooven of niet te gheloooven, soo wilt hy nu niet gewelt dat men se gheloooven moet.

Neus-wijse: Hy en doet / Iepic, maer onsen d' d' skant en verstaet niet wat dat is argumentum ex supposito, dat is / ghenomen het waer soo /

tende de bypheydt om te ghelooen of niet te ghe-
looben/alsoo het onsen Doctoor sal belteben/want
hoe hy het neemt ofre niet / hy is op weer-zijden
ghevadt. Laet ons nu meer defighe staetjens
hooren van sijne felle argumentation up de schrij-
tuere/ want daer in is hy erbaren ghelijck een
hoep in het dansen.

En tweeden dan : Onsen Domine in sijnen Uyl-
spiegel Fol. 207. sprekende van eenigh bloede/ dat
upt de schilderpe van S. Franciscus, die op eenen muer
was gheschildert/ soude ghebloeyt sijn/roeyt hier
overt upt met dese woorden : Dat bloede dat uyt den
muer vloeyde en was het bloede des muers niet, want men
weet wel wat bloede in eene oude dorre, ende harte steen-
muur sit.

Hier op heeft den Iesuit hem doen vraghen: Wat
water dat'er in eene harte ende dorre steen rootse
kost siren' ghelijck'er staet *Exod. 18.*

Wat seght nu onsen Doctoor hier op in sijnen
Antwerpischen Uyl? Dat tinners/ seyt hy Pag. 38. *Exo-*
47. water upt een steen-rootse ghebloeyt is/ dat
is waer/maer sijn besuyt vloeyt hier upt als eene
fonteyne upt eenen besem-stock : Godt heeft een
wonder-werck ghedaen/ daer upt
moet volghen dat ons Roomsch Uyltie, S. Franciscus
doek dierghelijcke ghedaen heeft / en dat men die
doek ghelooen moet

Ick en hadde tot noch toe niet ghelooft dat onsen
Uyl spiegel sulck een slecht-hoofst / en Zebol was:
Du sie ick klaer door de ooghe dat hy niet een steek
en siet door sijnen neus: Den Iesuit, ghelijck blijcket
upt sijne woorden/ en heeft dit besuyt niet ghe-
macht : Godt heeft een wonder-werck ghedaen
als hy het water upt de steen-rootse de vloeyen /
ergo Franciscus heeft sulcx doek ghedaen.

Dit en is in geender manieren sijn besuyt/ soo
als oock den mersten botterick sien kan / maer 's
is dit : Den Uyl-spiegel meynt dat het valsch / ofte
onmoghelijck is/ dat'er upt eenen muer bloet sou-
de ghebloeyt sijn/om dat'er in eenen onderen en dorre
ret.

ren steenen muer gheen blodt en sit / ergo 't is
balsch / ofte onmoghelijck dat 'er n'r de seijder
han / S. Franciscus, die op den muer stont / bloet 30
bloept.

Hier teghen stelt den Iesuit dit besuyt: In een
harte ende dozre steen-vorfe en sit gheen water /
de nochtang Exodi 17. heeft Godt / dooz Moyses dat
water konnen doen uytvloeyen / ergo / al-
wel in eenen ouden dozren muer gheen bloedt en
sit / Godt kost nochtang / dooz Franciscus, daer bloet
doen uytvloeyen: Den Iesuit en disputert hier niet
of men ghelooben moet dat Godt met 'er dat
dooz Franciscus sulcx ghedaen heeft / dat niet: Maer
of men daerom niet gelooben en moet / of en mach
dat Godt dooz Franciscus, uyt eenen muer heeft doen
bloedt vloeyen / om dat 'er in eenen ouden dozre
muur gheen bloedt en sit. Den Iesuit toont hier
uyt Exodi 17. dat dit eene sotte reden en consequen-
tie is: 't sou konnen gheschieden dat onsen Uyl-
ghel dit wel ghesien heeft / maer niet wetende wat
hy hier op soude antwoorden / is gaen vlieden
ergens nae de spatia imaginaria om daer te plaet in
't wilt / sonder de antwoorde van den Iesuit an-
sien / en daerom / op dat hy sijn secht volcxken in
de plaetse van discreetlyck t'antwoorden / soude
verhouweren ende verstellen / gheraecht
in eenen Enthousiasmos, ende begint te raren / se-
ghende: Hazart toont dat het vermolsemde bren van dat
Sorteboltje, S. Franciscus, in hem verhuylt is. Daer
haer selven wijs hielden, sijn se dwaes gheworden, ende
haer onverstandigh herte is verduyft gheworden.

Godt zegene ons / dit sijn worden die eenen weg-
ter van 't peerdt souden slaen / met 'er daer / hant
mede woxt het domme volcxken uyt de zadel
licht / op dat het niet en sou sien dat hinnen
hant hier wederom met den neug in het
licht.

Huyben: Wat is het oock als men wel on-
wesen woxt!

Lemmen: Ist niet waer Huyben!

Arien: **Eplaeq**: onse Predikanten / dzaepen / en
wenden ons / arme kerkens / alsoo se begheeren /
en wy gaend'er slechtjens mee henen.

Neus-wijse: **Dat en is niet ghenoech**: Men moet
te saecke tot den gront toe onderzoeken / en daerom
moet ghy wijse lieden te rade gaen / ende niet steu-
nen op soodantghe Predikanten / die n bedyeghen
datmen 't met de handen kan tasten.

Wilt ghe noch al staeltjens hoozen? luyfster dan
toe: onsen Doctoor in sijnen Uyl-spieghel Fol. 223.
spoor met de Papijsten om datse S. Franciscus eenen
goeden herder noemen / die sijne schapen kende /
ende sijn leven booz hun te pande stelde: waer upt
hy beslypt dat S. Franciscus sijne schapen het een-
wigh leven gheeft ghelijck Christus ghedaen heeft.

Hier reghen heeft den Iesuit in di onsteltemisse Pag.
13: ghetoon dat dit argument op den eyghen kop
van onse Predikanten moet vallen: Sijn beslypt
is dit: **De ghereformeerde Predikanten sijn her-
ders** / ghelijck se segghen / sy kennen haer scha-
pen / sy moeten hun leven booz haer te pande stel-
len / Ergo de ghereformeerde Predikanten gheben
aan haer schapen het eenwigh leven ghelijck Chri-
stus ghedaen heeft: Doozders dan en valt'er niet te
smallen op S. Franciscus, aenghesien dat wy dit selve
van onse Predikanten moeten bekennen.

Hier hebt ghy met onsen Domine wederom het
spel op den wagen: **Swerzste niet** / soo en hebbe
niet.

1. Seght hy / datmen in sijnen Uyl-spieghel kan
sien datmen dat Sorte Fransje, dat is / S. Franciscus, ten
minsten ghelijck stelt met Christus.

Hier in den selven graet / noch in de selve weer-
digheyt / dat en is onsen Domine niet machtigh
te roonen: Want men kan / hy xempel / han pe-
mant wel segghen / dat hy soo arm als Christus is /
al-hoe-wel dat dese ghelijckenisse hem niet en stelt
in den selven graet: Christus seggt aen sijne Aposte-
len Ioan 13. datse malkanderen lief souden hebben, ghe-
lijck by hun lief hadde ghedaet: Hier upt en volght
niet

niet dat hunne liesde soo groot wesen konst als de
sijne; r' selve is te verstaen van de ghelickenissen
die men stelt tuschen Christum ende Franciscus.
Schoon oock Franciscus de vijf wonden hadde als
Christus, wat verstant sal hier vpt bescrijpen
hy onsen Salichmaker was / ofte in werdelijck
van natuer / soo groot als Christus?

2. Seght den Predikant: Wie is'er die voor
schapen soo r'leven ghestelt heeft om die te koopē en
verlossen met sijn bloet, als Jesus alleen?

Ick antwoorde / niemant in de werelt: want
wie seght het / dat Franciscus voor sijne schapen het
leven ghestelt heeft om die te koopē ende verlossen?
stelt ons de woorden vooz / van de gene die dit seggen.

3. Vraeght hy: Wie heeft sijne schapen van eeu-
heyt ghekent ende lief ghehadt als Jesus alleen.

Ick antwoorde wederom: Niemand: want
stelt ons eenen Papschen antheur vooz / die seggt
dat Franciscus sijne schapen van eeuwicheydt gekent
heeft ghehadt.

4. Seght hy: Den Griekischen Artijckel / die ber-
der, die goede, wijst eenen besonderen ende vooz
munteaden herder.

Wat doer dat hier te propooste? Is'er yemant die
Franciscus met dese woorden / ende in soo een
malteypt oyt ghenoeint heeft?

5. Seght hy: Al wterden vrouwe leerare
goede herders ghenoeint / sy en sijn't niet in den
graet als Christus is.

Wie seght het dat Franciscus eenen goeden herder
was in den selven graet met Christus? wie seggt
dit / met dese woorden: In den selven graet
ons hoozen.

6. Seght hy: Al moeten vrouwe leerare
leven stellen vooz hare schapen sy en doen dat niet
als Christus, die se daer vooz heeft ghehoecht / ende
verlost.

Wie seght het dat Franciscus, dooz sijn leven
pande re stellen / sijne schapen ghehoecht ende
verlost heeft als Christus, dat is / dat hy vooz
heeft

heeft ghehanghen aen 't kruys / ende haer dooz
 ter troyn sijns bloedts heeft berlost ?

Zoo stout is nu onsen Doctoor dat hy doost seg-
 ghen dat dit eltemael van Francisco gheseyt woze
 in dese twee Latynsche verskens :

Mala, Pater egregie, propelle animorum,
 Sedes nobis perpetuas da regni supernorum :

Wat is : Uytnemende vader, verdriest de quaden der
 zielen, ende gheeft ons de eeuwighe sit-plaetsen van 'e
 Rijk daer boven :

Maer seght men hier dat Franciscus niet sijn bloec
 sijne schapen ghekocht ofte berlost heeft als Chri-
 stus : waer seght men hier / dat hy sijne schapen
 van eenwicheyt ghekent / ende lief ghehadt heeft ?
 waer seght men hier dat hy DIE HERDER, ofte
 DIE goede is ? waer seght men hier dat hy eenen
 gorden herder in den selven graet is met Christo? Daer
 laet onsen Doctoor nu en siet niet met den mont vol
 tanden / en sijne ghemeente ghelijck eenen hoop
 schapen / om dat se soo schandelyck van hunnen
 Domine uyt-gestrecken worden ende bedrogen.

Maer hy seght dat dese dinghen niet alleen in
 dese twee hoorseyde verskens te binden en sijn /
 maer oock elders.

Immers dit hebben wy vast / dat'er niet een
 van alle dese dingen in die twee verskens te binden
 en sijn / oversulcx dat Domine een aensicht moet
 hebben van koper ghesueedt als hy sich daer op
 buyt beroepen : Du moet hy ons segghen / waer
 dit elders staet : op wat plaetse ? in wat boeck ? by
 welcken anheer ? Da couragie Domine, de hande
 aen het werck / toont ons dat elders, aenghesien
 dat ghe hier buyt valt met utwe twee verskens.

Arien : Ist noch gheen eynde van al sijn raes-
 bollen ?

Neus-wijse: Men t'Arien : hoorz noch al meer : hy
 besuyt in sijnen Uylen-spieghel fol. 238. dat Francil-
 cas almachtich gheweest is om dat hy eenen ver-
 rapren wyngaert vruchtbaer ghemaect heeft.

Hier teghen vraght den Jesuit in de ontsteltenisse
 Pag.

pag. 23. of Petrus oock almachtich was als hy ten krenpelen dede gaen: en Paulus, als hy een doodden songhelnick levendich maecte?

Wat seyt onsen man in den Roomschen Uspiegel hier teghen: men maecht / seyt hy / pag. 39. Franciscus niet alleen aen Christo ghelijck / maer men dede oock boven hem (dit leske is een lenghen van den dubbel selve ghesmeedt) doch laet ons hoorzen: Nu / seyt hy / Christus dede mirakelen door eene almogende kracht die in hem was / ergo oock Franciscus.

Coont m'eens yemant die seght dat Franciscus almachtich was: Ghy seght: men vergelijck hem by Christus: Wat nu? Christus, seght ghy / was almachtigh / ergo oock Franciscus: Wilt ghy sien hoe dit volghet: hoor toe: Eben of ick aldus argumenteerde: Den Predikant van Breda, is van een eegghen volck vergheleken gheweest by eenen Esel. Maer eenen Esel heeft twee langhen ooren op 't hooft / ende vier voeten / ergo den Predikant van Breda heeft twee langhe ooren op 't hooft / ende vier voeten: Besiet nu eens wat danck dat ghy niet uyt' sot argumenteren by desen uwen goeden frater sult haelen.

Wacht u nu / mannen / van 't sel ende van 't argument van onsen Domine dat'er nu volghet: De mirakelen, seyt hy / die Petrus ende Paulus hebben ghedaen, sijn gheschiedt door Gods kracht, welke door haer de selve heeft te wege ghebrocht: dat is waer: Wat nu boozder? Inder voeghen / seght hy / van Franciscus hier vergodet wort: Dit is gepraet even of ick seyde: Onsen Uspiegel en verstaet sich niet een hayzhen aen de soyme van argumenteren: den Reus van Antwerpen gaet in den ommegang.

Hoe komt hier de vergoddinghe van S. Franciscus te pas: Komt / ick sal u / soe ick sie moeten argumenteren (alhoewel ick de minst begripelicheit tot dese konste in u niet bespeuren en heb) Necht nochtans hebde uwe ooren op / en luystertoe: Ghy seght dat Petrus ende Paulus mirakelen

hebben ghebaen door de kracht Gods / dat is wel
Du moest ghy hoorders aldus teghen my rebenem:
Maer Franciscus en heeft gheene mirakelen gebaen
door de kracht Gods / ergo daer en is gheene ge-
lykenisse tusschen Petrus en Paulus in 't doen van
mirakelen / en tusschen Franciscus: Maer dan sou-
de ick u de tweede voorstellinge loochenen.

Of wist'er soo hebben: Petrus en Paulus en sijn
niet almachtich gheweest / ondat se mirakelen deden
niet door kracht die in hun was / waer door
de kracht Gods: Maer Franciscus, segghen de
Papisten / heeft mirakelen ghebaen door de almo-
gende kracht die in hem was / ergo Franciscus was
almachtich / dienbolghens vergodet: Maer dan
soude ick u met nien goeden oylaf heeten lieghen
hebben / dat de Papisten segghen / dat Franciscus
ende almogende kracht in sijn selven hadde.

En is noch mer onsen Doctoort gheen eynde
van Swetsen / sonder verstant ende verstant: Pag.
42. In synen Antwerschen Wyl. seyt hy / Onse Predi-
kanten leeren ons dat'er eygenschappen in Godt sijn; som-
mige die aen de menschen konnen mede. gedeylet wor-
den, sommige niet.

Dit hebben de Papisten honderde jaren ghewe-
ten / eerd'er opt Geusch Predikant of Geus in de we-
relt was: wat wilt ghy nu hoorder? Onder de ey-
ghenschappen / seght hy / die niet mede. deylbaer en sijn.
sijn mirakelen te doen door eyghen kracht, ende alsoo al-
machtich te sijn, al. wetende te sijn, ende moghen aen-
ghebeden te worden &c. welke wanneer men aen yemant
toeschrift, soo vergodet men den selven:

Dat het soo zy: wat nu? dat doet men / seght
hy aen Franciscus, die verhaelt wort van sijn selven
gheseyt te hebben: Ick sal noch door de heele werelde
aenghebeden worden.

Hier begint het machtich te haperen: ghenomen
Franciscus hadde dat gheseyt: waer staet het dat hy
gheseyt heeft dat hy soude aenghebeden worden als
Godt, ofte Christus?

Du loochene ick dat Franciscus dit gheseyt heeft
maer

maer dat het een slecht man is ghetweest die hem in
 Affysien in't gemoet quam / en seyde: Dat alle mens-
 schen hem noch in groote eer souden houden. **Ghesch-**
ier staet in de legende van S. Franciscus Lib. 2. ghe-
druckt t'Antwerpen by Hendrick Eckaert binnen de Co-
mmer-poozte in 't jaer 1518. op 12. van December.

Daer al hoort: Dat wert oock, seyt hy, van Franciscus
 gheseyt, dat een gheschrift uyt den Hemel neder-dael-
 de, ende van broeder Leo ghesien, dese woorden in had-
 de: Hic est gratia Dei, dat is; dit is de ghenade Godts
 dat ghetuygenisse Godts uyt den Hemel, van Iesu Christus.
 Dese is mijnen sone in den welcken iek mijn wel bekaght
 hebbe, waer in aenghewesen wort dat wy ghenade con-
 versocninghe met Godt alleen door Christum, en dat by al-
 leen vol van ghenade is.

Dit is wederom lustigh gheswets op sijn Uyl-
spieghele: Verstaet ghe Latijn, Domine: of niet: He-
est gratia Dei, is dat te segghen dat Franciscus vol van
ghenade was / ofte dat wy de ghenade ende versoc-
ninghe met Godt dooz hem moesten hebben.

Doch ghenomen / men hadde van Franciscus ghe-
sept dat hy vol van gratie was / moest hy segghen
dacrom soo vol van gratie sijn als Christus was?
Doet ghy niet bekennen dat Christus vol van den
H. Gheest was / hoe wordt dan Stephanus Act. 7. me-
de gheseyt vol van den H. Gheest te sijn / soude ghy
durden segghen dat hy soo vol van den H. Gheest
was als Christus?

Huyben: Ist moghelijck / Mijn heer / dat onsen
Predikant soo wepnigh verstant heeft van de
Schryftuere / ende sich niet een siet en verstaet an
de konste van argumenteren?

Neus-wijse: Ghy / Huyben, en utws ghelijck / en
kont dit niet bonnissen / maer daer en is niet een
gheleert man die dit niet en tast.

Lemmen: Iek bidde u / Mijn heer / onderwijst
ons noch al hoorder.

Neus-wijse: Onsen Doctoor hadde in sijnen Uyl-
spiegel, fol. 306. gesept dat S. Ignatius vergoder moet
sijn om dat men seght dat hy eenighe roekomende
 dinghe

dinghen boozsept heeft: Want dit onsepsbaerlijck te doen is eene eygenschap Godts.

Hier teghen vraeght hem den Iesuit, of Ieremias, Ilias, en andere Prophteren oock goden gheweest zijn om dat se toe-komende dinghen onsepsbaerlijck hebben boozsept?

Wat seght onsen Domine hier op? 1. Sept hy / dat de Prophteren toe-komende dinghen boozsept den en past op synen dinnuten soldaet Ignatius niet.

Dat en vraeght men niet: Maer men vraeght / ghenomen dat Ignatius eenighe dinghen boozsept hadde / of dit niet eene sorte consequentie en is / dat hy daerom moeste vergodet zijn? 't blyckt dat sae: Want de Prophteren hebben toe-komende dinghen boozsept / daerom nochtans en zijn se geene goden gheweest: wy moghen by Ignatius daer laten: want dit is in syn argument: Alle de ghene die toe-komende dinghen booz-segghen / syn vergodet / maer de Prophteren hebben toe-komende dinghen boozsept / ergo sy zijn vergodet: Daer blyckt nu de bottigheyt van uwe consequentie / oock sonder te spreken van Ignatius: Indien ghy seght dat ghe uwe consequentie / alleen hebt ghemaecht van Ignatius in het besonder / soo moet'er dan iets in Ignatio gheweest zijn 't welck in de Prophteren niet te binden en was / of ter contrarie? Wat was dit?

Dat was / seyt hy / dat de Prophteren niet alle toekomende dinghen en wisten / maer alleen die haer Godt wilde openbaren: Maer van Ignatio woort gheseyt / dat hy aengaende toekomende dinghen noyt en misse.

Wat verstaet ghy hier booz? dat hy alle toe-komende dinghen boozseyde: ofte maer sommighe? Indien ghe seght ALLE: Ick overtuygh u van valscheyt uyt ulden Uyl-spiegel Fol. 306. daer ghy seght dat Ignatius VELE, ergo niet ALLE toekomende dinghen boozsept heeft: heeft hy'er maer vele of sommighe boozsept / soo blyft dan dit vast: Ghehijck de Prophteren niet alle toe-komende dinghen en wisten / alsoo oock niet Ignatius: het eerste bekent

den **W**ebikant in sijnen Antwerpsechen Uyl, het toud
 de in sijnen Uyl-spieghel: volght dan noot sake **W**ij
 upt dese syne bekentnisse dit argument: **W**ij seght
 dat de **W**ropheten daerom niet bergodet en waren
 om dat se niet alle toe-komende dingen en wisten
 maer Ignatius en wist oock niet alle toe-komende
 dingen/ergo en was niet bergodet. Hier sit hy
 met sijn eygen boepen die hy sich seiden heeft
 gheslaghen.

Woch/ sepe hy voorzerg/ laet het alleen te
 staen zyn van die dinghen die Ignatius hoorde
 wiste de **W**ropheten nu op houden/ als Paulus leert
 soo moet hy dan de toe-komende dinghen van hem
 seiden hebben ghekent/ en dat konit **W**odt alleen
 toe.

Waer leert Paulus dat de **W**ropheten nu op hou-
 den? hy antwoort 1. Cor. 13. 8. **W**ij lese daer dat
 Paulus seght, dat de **W**rophetien sullen te niete ghe-
 worden, maer hy spreect van het toe-komende le-
 ven/ ende niet van die teghentwoordigh: want in
 schoon den Dordrechtsechen Bijbel seght dat Paulus
 oock van dit leven spreect/ en dat de gabe der
Wrophetie naer de **W**ropheten tijde op-gehouden
 dat woort alleen gheseyt sonder eenighen grooten
 de **W**ropheten: ter contrarie/ Paulus op die
 plaetse/ sprekende van dit leven/ seght: **W**ij
 ropheten ten deele, wanneer sal dit **W**ropheten te niet
 ghedaen worden? Als het volmaect sal gekomen
 seght Paulus: **W**at is dit te segghen! dit siet seght
 den Bijbel van Dordrecht, op het toe-komende leven
 volght dan dat het **W**ropheten niet in dit/ maer
 alleen in het toe-komende leven sal te niete ghe-
 worden.

Wen volght niet/ seght den voorzeyden **W**rophet
Want Paulus spreect hier alleen van rene en
 maecte kennisse van godlycke sacken die wy
 hen in dit leven

Wen te pr wijst heel contrarie upt: **W**ij woen
 in dese: **W**ij kennen ten deele, ende wy **W**ropheten
 deele, maer als het volmaect sal ghekomen

sal het ghene dat ten deele is, te niere ghedaen worden:
 Dat sal te niere ghedaen worden? dat ten deele is
 seght Paulus, maer hy hadde te vozen gheseyt dat
 wy kennen ten deele, ende propheteren ten deele, ergo
 Paulus en siet niet op de kennisse alleen/maer oock
 op het propheteren; soo segt hy dan soo wel van het
 propheteren/ als van de kennisse/dat het alleen in
 het toekomende leven sal te niere gedaen worden.
 Over sulcx indsen Ignatius ghepropheteert heeft/ hy
 en heeft dit niet gedaen van zyn selben / maer dooz
 de openbaeringhe Godts / ghelijck de andere pro-
 pheten: dese en sijn niet vergodet gheweest/ergo
 oock niet Ignatius.

Hiermede neme ick mijn afscheydt tot weder-
 sints; Want hier en is noch het eynde niet / daer
 sal noch meer volghen; onder tusschen mach onsen
 Uyl-spiegel onderhouden dese lesse der Philoso-
 phen: Respice finem; Hoert al van verre op het eynde
 / ende siet wat'er van komen sal wanneer den
 Antwerpschen Uyl in DOOTS NOOT sal ligghen.

Gheschreven thien daeghen naer het uytgheven
 vanden

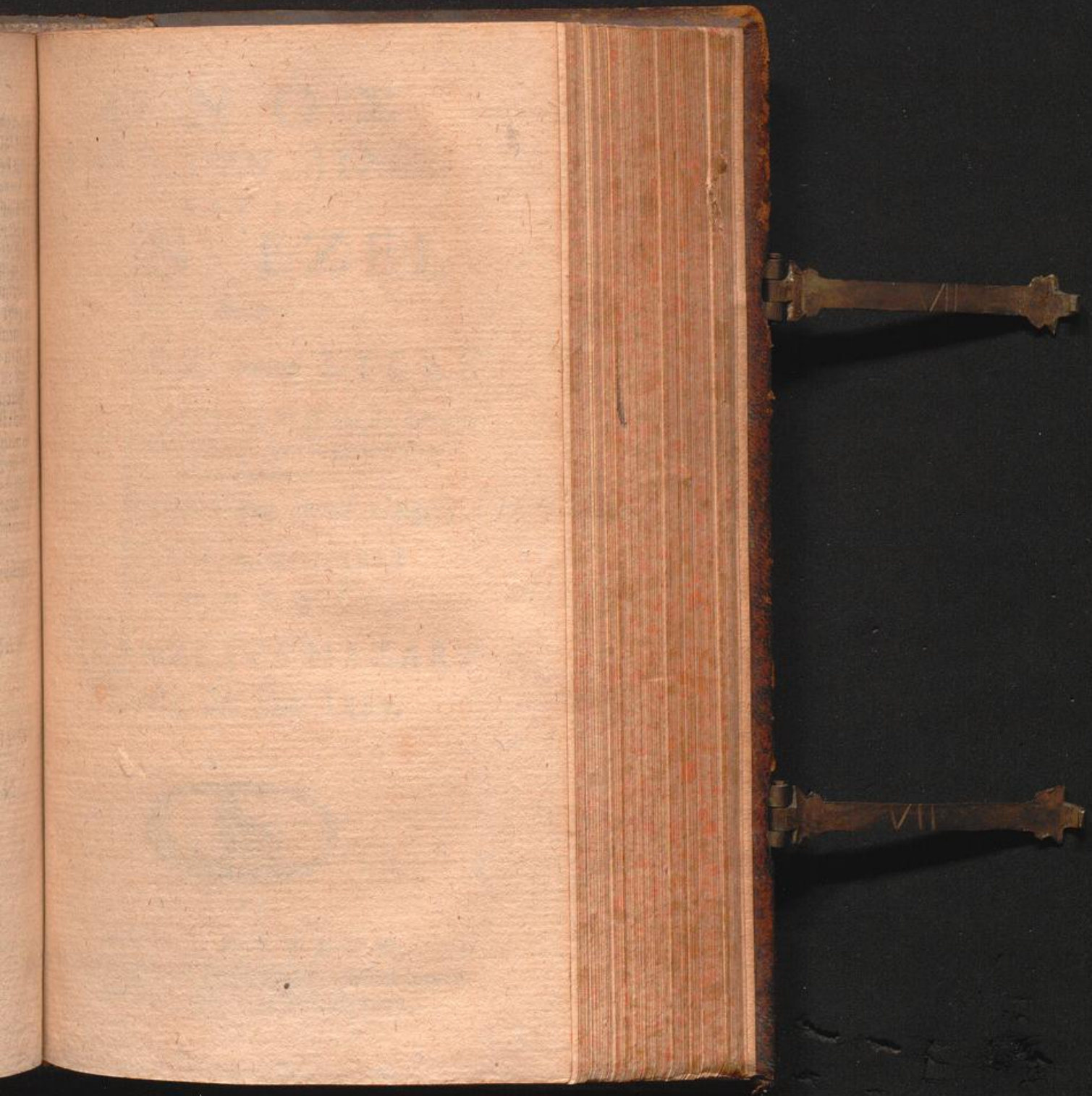
ANTWERPSCHEN UYL

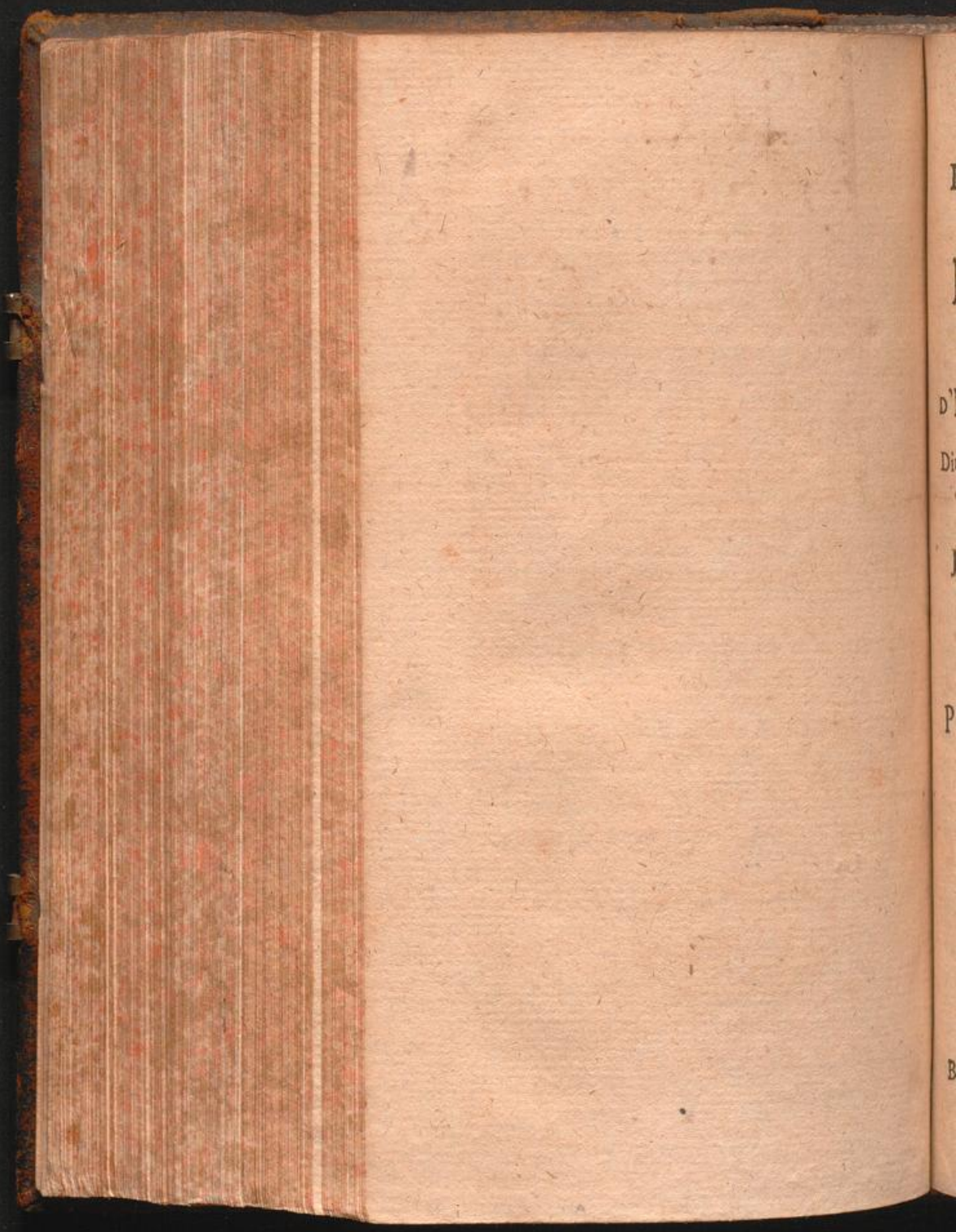
Qui cito dat, bis dat.

Eene spoedighe ghifte is eene dobbele ghifte;

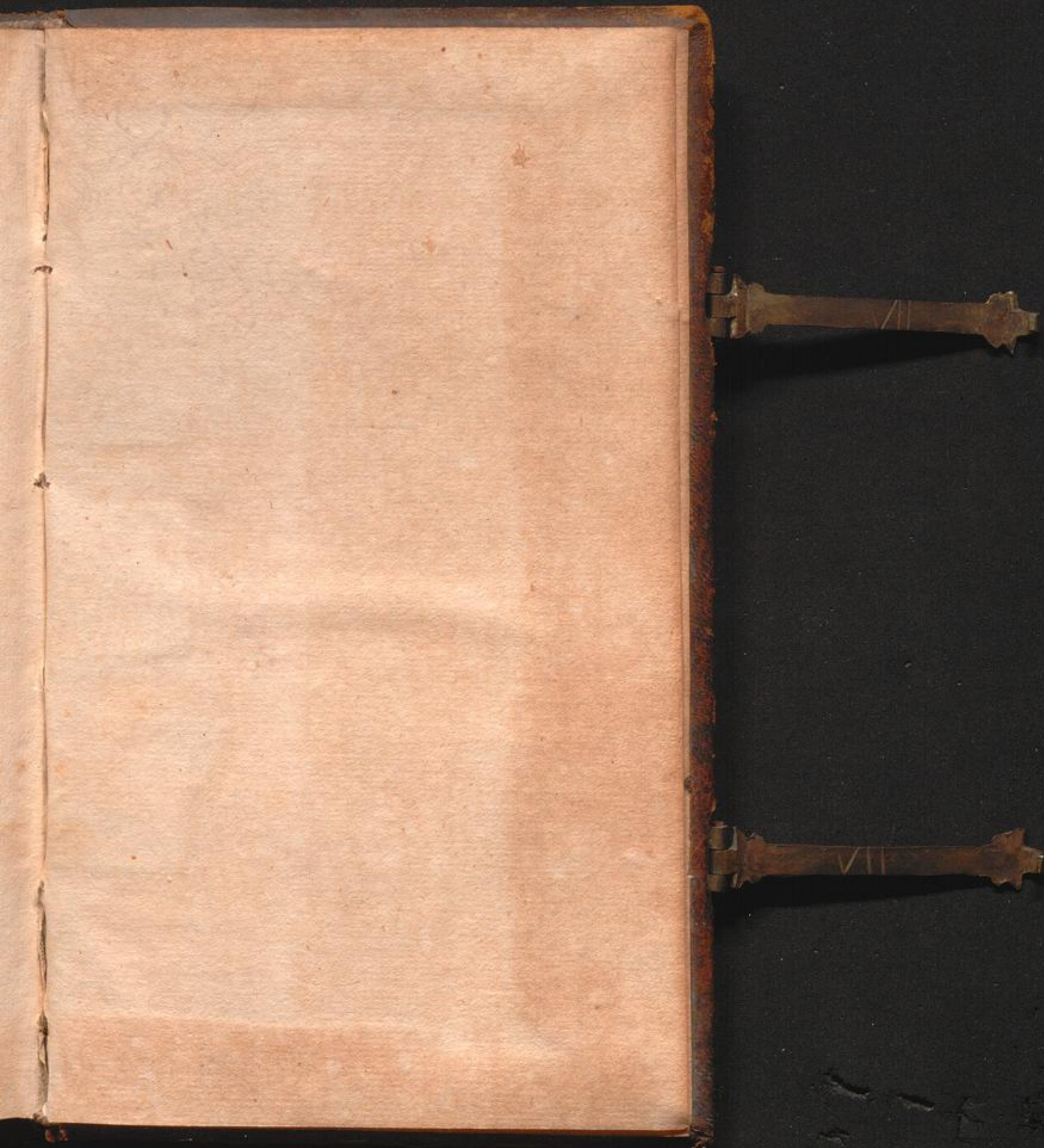
NOCH GHEEN

EYNDE.

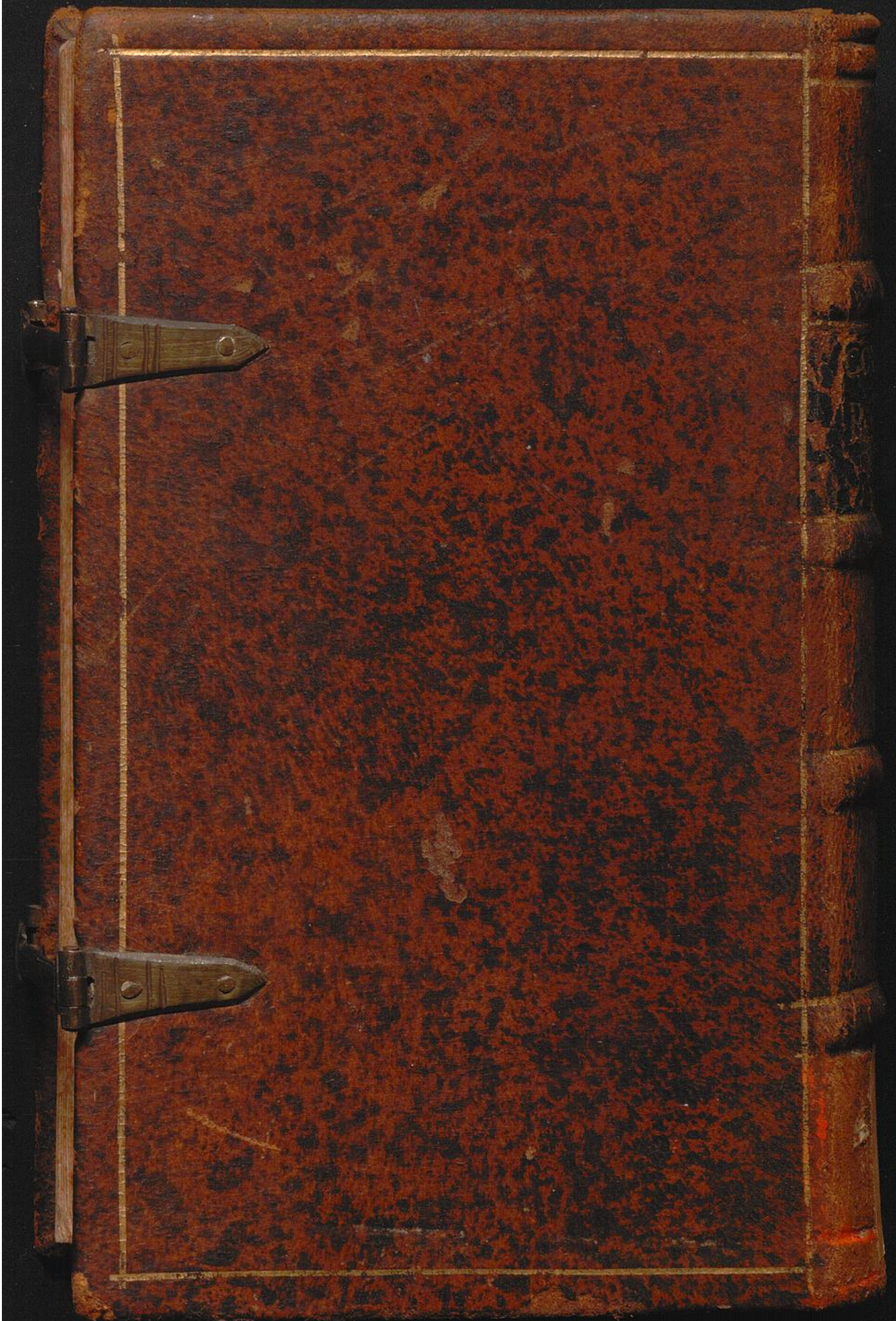

CONTROVER
P. HAZART

Th

6191